

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВИЧОК ВІДПОЧИНКУ РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ
ГРУП

СЕДЛЯК ЕСТЕР ДЮЛІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Генці Шандор Олександрович

PhD доцент

Завідувач кафедри географії та туризму:

Молнар Йосип Йосипович, PhD

доцент

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2021 року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВИЧОК ВІДПОЧИНКУ РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ
ГРУП

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студент(ка) IV-го курсу

СЕДЛАК ЕСТЕР ДЮЛІВНА

Освітня програма 242 Туризм

Науковий керівник: Генці Шандор Олександрович

PhD, доцент

Рецензент: Товт Атілла Атіллович

Старший викладач

Берегове
2021

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

KÜLÖNBÖZŐ TÁRSADALMI CSOPORTOK ÜDÜLÉSI SZOKÁSAINAK VIZSGÁLATA

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Szedlák Eszter

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 242 Turizmus

Témavezető: Gönczy Sándor

PhD, docens

Recenzens: Tóth Attila

Főiskolai oktató

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. ПОНЯТТЯ БАГАТОДІТНОЇ СІМ'Ї	8
1.1. Історичний огляд	8
1.2. Аналіз поняття сім'ї	9
1.3. Виклики угорців Закарпаття у відображенні діяльності спілки Закарпатських угорських багатодітних сімей	10
1.4. Правовий фон.....	12
2. СОЦІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ	14
2.1. Поняття соціального туризму	14
2.2. Історичний огляд.....	15
2.3. Урядові аспекти у розвитку соціального туризму.....	16
2.4. Угорсько-польський проект соціального туризму Європейського Союзу «Каліпсо».....	18
3. ПОНЯТТЯ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ	20
3.1. Кого називаємо підприємцем?.....	20
4. ПРЕДСТАВЛЕННЯ ГО «СПІЛКА УГОРСЬКИХ ПІДПРИЄМЦІВ ЗАКАРПАТТЯ»	22
5. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	24
5.1. Методичні основи дослідження	24
5.2. Представлення результатів, отриманих під час дослідження багатодітних сімей, які проживають на Закарпатті	26

5.3. Представлення результатів інформації, отриманої від підприємців	35
6. ПОРІВНЯННЯ ЗВИЧАЇ ПОДОРОЖУВАНЬ ЗАКАРПАТСЬКИХ УГОРСЬКИХ СІМЕЙ ТА ЗАКАРПАТСЬКИХ УГОРСЬКИХ ПІДПРИЄМЦІВ	44
6.1. Порівняння результатів дослідження	44
ВИСНОВКИ	47
РЕЗЮМЕ	48
РЕЗЮМЕ НА УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	52
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	54
СПИСОК ТАБЛИЦЬ	55
ДЕКЛАРАЦІЯ	56
ДОДАТКИ	57

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
1. A NAGYCSALÁD FOGALMA	8
1.1. Történelmi háttér	8
1.2. A család fogalmának elemzése.....	9
1.3. A kárpátaljai magyarság kihívásai a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesület tevékenységének tükrében.....	10
1.4. Törvényi háttér	12
2. A SZOCIÁLTURIZMUS	14
2.1. A szociálturizmus fogalmának bemutatása.....	14
2.2. Történelmi előzmények	15
2.3. Kormányzati szempontok a szociálturizmus fejlesztése terén	16
2.4. A magyar–lengyel európai uniós szociálturisztikai projekt - Calypso	18
3. A VÁLLALKOZÁS FOGALMA UKRAJNÁBAN	20
3.1. Kit nevezünk vállalkozónak?	20
4. A KÁRPÁTALJAI MAGYAR VÁLLALKOZÓK SZÖVETSÉGÉNEK BEMUTATÁSA	22
5. A KUTATÁS MÓDSZERTANI ALAPJAI	24
5.1. A kutatás módszertani alapjai	24
5.2. A Kárpátalján élő magyar nagycsaládosok kutatása alatt nyert eredmények bemutatása	26

5.3. A vállalkozókról nyert információ eredményeinek bemutatása	35
6. A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NAGYCSALÁDOSOK ÉS KÁRPÁTALJAI MAGYAR VÁLLALKOZÓK UTAZÁSI SZOKÁSAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	44
6.1. A kutatás eredményeinek összehasonlítása	44
KÖVETKEZTETÉSEK.....	47
ÖSSZEFOGLALÁS	48
UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÁS (PE3IOME)	50
FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE.....	52
ÁBRÁK JEGYZÉKE	54
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	55
NYILATKOZAT	56
MELLÉKLETEK.....	57

BEVEZETÉS

Napjainkban az utazások egyre gyakoribbá válnak az ember életében. Egyre több utazási iroda kínálja számunkra a jobbnál-jobb utazási lehetőségeket. Ám kérdésként felmerült, hogy Kárpátalján, minden társadalmi réteg megengedheti-e magának azt, hogy évente legalább egyszer, közösen a családjával ellátogasson a tengerpartra, esetleg el tud-e menni egy néhány napos külföldi kirándulásra?

E szakdolgozat célja megvizsgálni, hogy Kárpátalján két teljesen különböző szociális háttérű társadalmi csoport utazási szokásai mennyire azonosak, illetve különbözőek. Milyen fő tényezők határozzák meg egy nagycsalád életét, illetve egy vállalkozó életét?

A dolgozat hat nagy fejezetre bontható. Ezek között van szakirodalmi feldolgozás, kutatási módszerek bemutatása, illetve nagy részében külön-külön felvázoljuk a csoportok utazási szokásait, majd a végén összehasonlítottuk a két társadalmi réteg jellemzőit.

Mivel a nagycsaládos életforma mára már egy szociális egység, így utazási szokásai a szociálturizmushoz sorolhatók. Ezért a második fejezetben a szociálturizmus fogalmát boncolgatjuk több ponton keresztül. További 2 fejezetet szántunk olyan kárpátaljai szervezetek bemutatására, melyek nagyban hozzájárulnak az általunk választott csoportok életminőségének javításához: a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) és a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége (KMVSZ).

A munka legfontosabb része a kutatás eredményeinek a bemutatása. Az egész dolgozatot egy 2 éven át tartó kérdőíves kutatás jellemzi. A kérdőíveket

postai úton, és elektronikus (Google Űrlapok) formájában is elküldtük a célcsoportok számára több körben is. A KMNE-től összesen 215 válasz érkezett, mely a teljes tagság 28,4% a KMVSZ felől pedig mindössze 61, mely a teljes tagság 2,4%-a. Ennek fő oka, hogy a Kárpátaljai Nagycsaládosok Egyesületénél már bevett szokás, hogy az Egyesület munkatársai 2 évente egy elégedettségi kérdőívet küldenek ki tagcsaládjaik számára. Így a családok számára már teljesen egyértelmű és biztonságos a kérdőív kitöltése. Míg a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségének esetében először esett szó ilyen jellegű kutatásra.

A kutatás végén a Google Űrlapokban összegyűjtött adatokat Microsoft Excel táblázatkezelő programmal dolgoztuk fel, és készítettünk különböző kimutatásokat és diagramokat, amelyek segítségével jól tudjuk szemléltetni eredményeinket.

1. FEJEZET

A NAGYCSALÁD FOGALMA

1.1. Történelmi háttér

A család intézményéről már az idők kezdete óta beszélünk, viszont maga a család fogalmáról, és társadalmi jelentőségéről megoszlanak a vélemények. Mielőtt a jelenlegi fogalmakkal kezdenénk el foglalkozni, érdemes lenne megtekinteni, hogy a különböző korszakokban mit is jelentett a család.

Az *ókorban* a társadalom úgy tekintett a családra, hogy a kisgyermek nevelésével általában az édesanya foglalkozott. Az édesapa 7 éves kora után kezd el foglalkozni a gyermekkel. Későbbiekben megjelennek a különböző intézmények, mint az iskolák, katonaság, stb, ami ugyanúgy nevelő szerepet töltött be. A középkori társadalom már teljesen másképp tekint a család intézményére, hiszen itt már kis családok éltek együtt, és a család intézménye egyre fontosabbá vált (Bodonyi et al., 2006).

Az újkor családmoddellje a 16.-18. században jött létre. Általában a példaadás és a harmonikus életmód jellemzi. Függőségi viszonyban áll a reformációval és a reneszánsz korral. A 19. században az nagy urbanizációs folyamatoknak köszönhetően megint egy ugrásszerű változást tapasztalunk. Kis családok külön-külön élnek. És nagyon nagy szerepet játszik a kultúra átadása a mindennapokban. A 20. században ugyancsak egy nagy változás megy végbe a családokban, hiszen egyre több nő vállalhatott munkát, főleg a II. világháború után. Egyre több nő szerez felsőfokú végzettséget, és megindulnak a nők egyenjogúságáért vívott harcok, abortusz végrehajtását is engedélyezik, s ebből kifolyólag egyre kevesebb gyermeket vállalnak a családok (Bodonyi et al., 2006).

A fentebb felsorolt változások érzékelhetőek a modern családmoddellekben. Így munkámnak ebben a fejezetében azt szeretném megvizsgálni, hogy a modern társadalom hogyan fogalmazza meg a család intézményét, és hogy napjainkban milyen funkciót lát el a társadalomban (Bodonyi et al., 2006).

A családszerkezetet, ha megfigyeljük, a történelmi korszakokban folyamatosan változott, ezért nem jelenthetjük ki, hogy a család válságban van. Azonban a házassági hajlandóság az 1980-as évektől kezdve tolódik tanulmányok, illetve karrier stb. végett. Kialakult a társadalomban egy olyan réteg, aki “megengedheti” magának az egyedülálló családi állapotot. Manapság egyre elterjedtebbé vált az élettársi kapcsolat is. Ez a forma egyben arra is utal, hogy a felek szeretnék megtartani a függetlenségüket. Elterjedtek a házasságkötés nélküli együttélések is, emellett az is megfigyelhető, hogy egyre több a válás. A kevesebb gyermekvállalás, a házasságon kívüli nemi kapcsolat elterjedése is közrejátszik a családi intézményrendszer változásában. Ennek következtében előtérbe kerülhet az a szemléletmód, mely szerint a családot egy nyílt dinamikus rendszerként fogják fel, ahol megváltoztak a család funkciói és tagjainak szerepei (Bodonyi et al., 2006).

1.2. A család fogalmának elemzése

Azzal mindnyájan egyetértünk, hogy a család a társadalom legkisebb szociális egysége, a társadalmi együttélés alappillére. Sokféle meghatározását ismerjük a családnak, viszont alapjában véve, ezen együttélési forma alatt, klasszikus értelemben, a szülők (anya és apa), gyerekek és közeli hozzátartozók együttélését értjük. ¹

Szociológiai értelemben, családnak az egyik jellemzője, hogy egyszerre két generáció él benne együtt (szülő(k) és gyerek (-ek)). Ezt nevezzük nukleáris családnak. Ha egyszerre több generáció él együtt, azt nevezzük *nagycsaládnak*. Az ilyen konstrukció főleg faluhelyekre jellemző (Kozma, 1999).

A család fogalmának pontos meghatározása eléggé nehéz feladat, hiszem a köznyelvben használt családi jelzők nem egyeznek meg az irodalomban található

---

¹ <http://docplayer.hu/5963043-A-csalad-es-a-nagycsalad-1-cloadas.html>

fogalmakkal. Ilyen például a nagycsalád fogalma. A köznyelvben a nagycsalád alatt azt a családi formát értjük, amelyben három, vagy annál több gyermek él. A szociológia nem tesz különbséget az egygyermekes- és a többgyermekes családok között. Jogi szempontú megközelítésből az állam különbözőképpen jár el kisgyermekes családok esetében és nagygyermekes családok esetében is. A gyermekkori védelemről szóló ukrán törvény szerint a nagycsalád szülőkből (vagy egy szülőből) és három vagy több gyermekből álló család². Ukrajna szociálpolitikai minisztériuma szerint a nagycsalád olyan család, amelyben egy házaspár együtt él három, vagy annál több gyermekkel. Nagycsaládnak nevezi továbbá azt a konstrukciót is, mely szerint egy egyedülálló szülő (anya vagy apa) él együtt három, vagy több gyermekkel és önállóan neveli őket a diploma megszerzéséig, de legfeljebb 23 éves korig³.

1.3. A kárpátaljai magyarság kihívásai a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládos Egyesület tevékenységének tükrében

A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (tovább. KMNE) civil szervezet 2012-ben alakult azzal a céllal, hogy segítse a Kárpátalján élő három, vagy több mint három gyermekkel rendelkező családokat. Az egyesület fő céljainak a következőket tekinti:

- a Kárpátalján élő magyar nagycsaládosok képvisellete és azok támogatása,
- tagok érdekeinek védelme,
- a nagycsaládos életforma népszerűsítése minél több helyi csoport létrehozása által,
- keresztyén értékrend fenntartása,
- házasság intézményének fontossága és a gyermekvállalás népszerűsítése,

---

² <https://helsinki.org.ua/advice/pilhy-bahatoditnym-sim-yam/>

³ <https://www.msp.gov.ua/content/simya.html>

- egészségügyi ellátás segítése (külföldön is)

Tevékenységének fő célja tehát nem a tagcsaládok anyagi támogatása, hanem a kulturális életbe való könnyebb integrálása.

Ezen célok elérésének érdekében számos dolgot tesz a KMNE. Például:

- különféle nagycsaládos programok szervezése,
- utazási- és kikapcsolódási lehetőségek előteremtése,
- munkanélküliség csökkentése,
- egészségügyi problémák megoldása (Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületének honlapja).

Évente, több mint 100 programot szervez az immár 8 éve működő egyesület. Az évek során sok más magyarországi szervezettel sikerült együttműködni a KMNE-nek, s az egyik legmeghatározóbb a Kisebbségi Jogvédő Intézet (KJI). Ennek köszönhetően el tudtuk indítani az ingyenes jogsegély szolgáltatást a tagcsaládoknak, annak érdekében, hogy a családjaink szociális, kulturális, gazdasági jogait meg tudjuk védeni. Ukrajnában jelenleg a nemzeti kisebbségek jogai többször is sérültek, s ebből, mi magyarok sem vagyunk kivételek. A fő probléma abban rejlik, hogy a Kárpátalján élő magyar családok zöme nem megfelelően, vagy egyáltalán nem beszéli az állam nyelvét. És így, egy felmerülő probléma esetében nem merik jogi útra terelni a problémát.

Az egyesület nagy hangsúlyt fektet, hogy a tagjait a megfelelő mennyiségben tájékoztassa az aktuális, őket érintő törvényekről. Több újságban is megjelenik rovatuk, illetve rádióműsorokban, és másfél havonta kiküld családoként egy saját levelet, amelyben minden jelenlegi fontos dologról tájékoztatni tudja tagjait (Gorzó – Kajla, 2018).

Hogyan is fűződik ez a fejezet a munkánkhoz és a turizmushoz?

Egy olyan család, amelyben egy vagy két gyermek él, vagy egy olyan, ahol több min három, a szociális ranglétrán sok esetben máshol állnak. Mint fentebb

említettem, a KMNE tevékenysége nem abban rejlik, hogy anyagilag támogatja a Kárpátalján élő családokat, hanem olyan támogatást nyújt a tagság felé, amivel lehetőséget ad a többgyermekes családoknak ezen a bizonyos ranglétrán szintet tartani. A kutatás célja az volt, hogy megvizsgáljuk, hogy hogyan is tud utazni egy nagycsalád, mik az igényeik, és miért nem tudnak évente nyaralni? A kutatást néhány évvel ezelőtt is elvégezte az egyesület, és az eredményekből többek között az is kiderült, hogy a családok több, mint fele még a határátlépést engedélyező úti okmánnyal se rendelkezik, ezért a KMNE meghirdetett egy útlevel pályázatot, amelyben évente 40 családnak támogatja az útlevel elkészítését, ezzel is elősegítve a szervezet tagcsaládjainak utazási lehetőségeit. A nagycsaládok utazási problémáinak megoldására összpontosítva a KMNE évről-évre új ötletekkel előállva segíti elő ezt a folyamatot. Erőforrásainak keretein belül az egyesület a működésének első éveiben a belföldi utazásokra helyezte a hangsúlyt, viszont a későbbiekben már külföldi utazások szervezését is egyre gyakrabban tudta megszervezni. Fontos megemlíteni továbbá, hogy 2018-ban a szervezet saját üdülőhelyre tett szert, így jelentősen minimalizálva az utazások során felmerülő költségeket a tagcsaládok számára.

1.4. Törvényi háttér

Ukrajna nagycsaládosok szociális védelméről szóló 2009. május 19-i törvény egyes jogalkotási fejezetének módosítása jelentősen megnövelte a nagycsaládosoknak nyújtott állami támogatás körét és típusát. Ez a törvény 2010. január 1-jén lépett hatályba. Ebben a fejezetben információkat mutatunk be ezeknek az újításoknak a listájáról és típusairól, amelyek fontos lépést jelentenek az ukrán többgyermekes családok számára a megfelelő életszínvonal megteremtéséhez⁴.

Nagycsaládosoknak járó kedvezmények Ukrajna törvényei szerint:

---

⁴ <http://www.i-law.kiev.ua/>

- 50%-os lakbér kedvezmény minden többgyermekes család számára (függetlenül a ház típusától és tulajdoni formájától).
- 50% kedvezmény a közüzemi szolgáltatások (elektromos energia, gáz, víz, stb.) igénybevételének esetén számára (függetlenül a ház típusától és tulajdoni formájától).
- 50% kedvezmény a fűtőanyag beszerzésére, amennyiben a házban nincs központi fűtés⁵.

Többgyermekes családban nevelkedő gyermekeknek járó kedvezmények:

- Ingyenes gyógyszer kiváltása vény ellenében.
- Ingyenes éves orvosi- és fogorvosi ellátás és kivizsgálás az állam tulajdonában működő egészségügyi intézményekben.
- Ingyenes tömegközlekedés használata az összes közlekedési eszköz igénybevételével városon belül és kívül (kivéve a taxit).
- Rekreációs állami intézmények ingyenes használata.

A felsorolt kedvezményeket az Ukrán Állam törvényei által előírt okmányok felmutatása esetén lehet igénybe venni. Nagycsaládos mivoltot igazoló okiratot 6 éves kortól igényelhetnek a gyermek számára⁶.

Ukrajnában a 2018-as adatok szerint 333 187 nagycsaládos él. Fontos továbbá megemlíteni, hogy Kárpátalja, Ukrajna 5 legtöbb többgyermekes családot számláló megyéi közé tartozik, 75 150 nagycsaláddal⁷.

---

⁵ <https://www.msp.gov.ua/content/simya.html>

⁶ <https://www.msp.gov.ua/content/simya.html>

⁷ <https://www.msp.gov.ua/content/simya.html>

2. FEJEZET

A SZOCIÁLTURIZMUS

2.1. A szociálturizmus fogalmának bemutatása

Dolgozatom jelen fejezete a turizmus egyik fontos válfaját, a szociálturizmus fogalmát lesz hivatott bemutatni. A definíciós meghatározást és egy minimális történelmi áttekintést követően kifejtem a szociálturizmus kormányzati szempontjait, melyben nem csak a szociálturizmus kormányzatra gyakorolt pozitív hatását és annak fontosságát, de a kormányzat feladatait is ismertetem. Végezetül megemlítenék szociálturisztikai tevékenységet végző magyar vállalatokat, valamint egy nagyobb európai unión belüli magyar-lengyel szociálturisztikai projektet, illetve kifejteném annak eredményeit.

A szociálturizmus fogalmának meghatározásában segítségül hívjuk Colin Michael Hall definícióját, mely szerint *„szociálturizmus az üdülés lehetőségének kiterjesztése a kedvezőtlen gazdasági helyzetben lévő társadalmi csoportokra, mint például a munkanélküliekre, az alacsony jövedelmű háztartásokra, a gyermekeiket egyesül nevelőkre és családjukra, a nyugdíjasokra, valamint a sérült emberekre”* (Hall, 1998). Ez azt jelenti, hogy ez a fajta lehetőség nyitva áll mindenki előtt, akinek az üdülése másképpen nem, vagy csak nagyon nehezen valósulhatna meg. Ebben az esetben természetesen nem csak átlagos üdülésről lehet szó. A fogalom lefedi a gyógyturizmus azon formáját is, ami beutaló felmutatásával, állami támogatással valósul meg (Herlicska, 2003).

A definíción túl szeretném ismertetni az Európai Unió Hivatalos Lapjában⁸ olvasható 5 kritériumot, amely meghatározza, és jobban megérteti velünk a szociálturizmus alapjait:

---

⁸ Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2006

- Az idegenforgalomhoz való jog a lehető legtöbb ember számára
- A szociálturizmus hozzájárulása a társadalmi érintkezéshez
- Fenntartható idegenforgalmi struktúrák kialakítása a területen
- A foglalkoztatáshoz és a gazdasági fejlődéshez való hozzájárulás
- A szociálturizmus hozzájárulása a globális fejlődéshez

2.2. Történelmi előzmények:

Ugyan szociálturizmusról korlátozottabb formában beszélhettünk a II. Világháború előtt is, viszont annak fellendülése, virágzása, a II. Világháborút követően leginkább az 1949-es évtől datálható. Emiatt kezdem a történelmi áttekintést 1945-től, a II. Világháború végétől és a szocialista térhódítástól.

A szociálturizmus fejlődésében a rendszerváltoztatásig a szocialista tömbhöz tartozó államok jártak az élen. Ez köszönhető annak, hogy az egyébként alacsony jövedelmet kiegészítendő kívánták a jóléti állam képét levetíteni a lakosság körében. Miután a határokat csak korlátozott mértékben lehetett elhagyni, így a turizmus ezen formája érvényesült Magyarországon és természetesen a szocialista tábor többi országaiban egyaránt. Alapvetően belföldi üdülésekkel számolhattak a dolgozók, ugyanakkor később már a KGST országokon belül elindult egyfajta partnerkapcsolat kiépítésére való szándék, emiatt megnyílt az egymás országaiba való beutazásnak a lehetősége.

Dr. Herlicska Zsolt, a témában magyar szaktekintély foglalkozott bővebben a szociálturizmus rendszerváltoztatás előtti megnyilvánulásával. Disszertációjában annak fejlődési folyamatát három jól elhatárolható szakaszra osztotta:

1. 1945-1958: üdülési bázisok kialakítása, meglévő épületek átvétele
2. 1959-1970: intenzív fejlesztés szakasza, ingatlankorszerűsítés és bővítés
3. 1971 után: lassuló fejlődés, forráshiány (Herlicska, 2003).

1949-ben a magyar szakszervezeti mozgalom (SZOT)⁹ célul tűzte ki a dolgozók kedvezményes üdültetését. Ekkor birtokba vették az államosított panziókat, kastélyépületeket, ahol szerény színvonalon, inkább a mennyiségre mintsem a minőségre helyezve a hangsúlyt, megkezdődtek az üdültetések. Az emberek alapvetően 2 hetes üdülési lehetőséget kaptak, ugyanakkor a teljes kikapcsolódás feltételei nem voltak biztosítottak, tekintve, hogy sokszor a szobabeosztásnál a családoknak más családokkal kellett osztozkodniuk. 1959-től egyre intenzívebbé vált a fejlődés, megkezdődtek az infrastrukturális fejlesztések, a körülmények sokkal vonzóbbak lettek az oda látogatók számára, sőt elérhetővé váltak a gyógykezelések is az üdülések során. Azt gondolnánk, hogy a juttatás az ország legszegényebb rétegét célozta meg, azonban ebben sajnos tévednünk kell. A beutalók elosztásában nagyon fontos szerepet játszott az összeköttetések hálózata. A leggyakrabban azok juthattak hozzá ezen javakhoz, akik szellemi munkát végeztek, így megfelelő kapcsolathálóval, esetleg némi spórolt pénzzel is rendelkeztek. Ebből a szempontból a szociálturizmus rendszerváltoztatás előtti formája némileg talán nem a lehető legmegfelelőbb célt szolgálta (Herlicska, 2003).

2.3. Kormányzati szempontok a szociálturizmus fejlesztése terén:

A szociálturizmus rendkívül fontos az állam szempontjából. A turizmus gazdaságélénkítő hatásain túl, számos pozitív társadalmi hatással bír. Pont emiatt, a mindenkori kormányzatnak komoly hangsúlyt kell fektetnie annak fejlesztésére, irányítására és jótékony hatásainak maximalizálására. Ehhez természetesen rengeteg befektetett időre és energiára van szükség. Alábbiakban összeszedek

---

⁹ Szakszervezetek Országos Tanácsa

néhány olyan feladatot, amelynek teljesítése elengedhetetlen a jól működő, gazdaságélénkítő turizmus megteremtéséhez.

Ami az állami feladatokat illeti, az első és talán a legfontosabb a koordináció. Értem ez alatt az állami szervek helyi, regionális és országos szintű összehangolását a fejlesztési célok terén. A második fontos feladat maga a tervezés, amelynek része a turizmuspolitika. Az állami szervek munkáját összehangolva egy olyan kész turisztikai célokat magába foglaló hosszú távú tervvel kell előállni, amely hosszútávon politikai garanciákat is tud nyújtani. A tervezési feladatok közé tartozik a hobbytevékenység is. Emellett fontos feladat a jogalkotás, amely minden azt követő tevékenységnek hatályos alapot tud nyújtani. Fontosnak tartom kiemelni a vállalkozási tevékenységet is. Értem ez alatt a gazdasági társaságok, vállalkozások támogatását. Emellett fontos az ösztönzés, amely lehet akár pénzügyi, de kutatást lehetővé tevő, vagy marketing tevékenység is.

Ennyi feladat, de mégis mennyi haszna lehet annak, hogy a kormányzatok felkarolva a hátrányosabb helyzetű réteget, biztosítják annak üdülését, gyógyturizmusát. A válasz egyszerű: rengeteg. A szociálturizmus, meg általában a turizmus is természetesen számos kormányzati célt szolgál. Az első, amit kiemelnék, azok, a gazdasági célok. Az üdülők használatával munkahelyeket lehet teremteni, ezáltal az embereknek jövedelemforrást biztosítani, adóból származó állami bevételt növelni, illetve regionális egyenlőtlenségeket csökkenteni.

A gazdasági célokon túl kiemelném a politikai célokat is. Növelhető az országimázs, az adott kormányzat népszerűsége, ezáltal újabb szavazatok megnyerésére nyílik lehetőség. Természetesen a politikai célokon túl társadalmi haszna is van a szociálturisztikai tevékenységeknek. Egyrészt a fáradt munkaerő mentális kipihentsége pozitív hatással van a munkaerő munkamoráljára és teljesítményére. A gyógyturisztikai lehetőségek betegségek megelőzésében

tudnak segíteni, amely által a munkaerő nem csökken, sőt, hatékonyabbá válik. A társadalmi hasznosságon belül kiemelném a hátrányos helyzetűek felzárkózását egyaránt (Herlicska, 2003).

Összességében tehát elmondható, hogy a kormányzatok részéről befektetett energia hatványozottan megtérülni látszhat. Végezetül felsorolnék néhány olyan magyar vállalatot, amelyek szociálturisztikai tevékenységet is végeznek. Ezek a következők:

- MOL Rt.
- Magyar Posta Rt
- Antenna Hungária Rt.
- MATÁV Rt.
- MÁV Rt. (Herlicska, 2003)

2.4. A magyar–lengyel európai uniós szociálturisztikai projekt - Calypso

Napjainkban a turizmuson túl a szociálturizmus is egyre hangsúlyosabb az európai uniós célkitűzések között. Ennek értelmében az Európai Bizottság egy pályázati lehetőséget kínált fel, amelynek értelmében a főszezonon kívüli turisztikai cserét kívánta elősegíteni a tagállamok között bizonyos társadalmi csoportok megcélzásával. A pályázati kiírás a Calypso nevet kapta.

2010-ben Magyarország a lengyel Krakkói Közgazdaságtudományi Egyetem Turizmus tanszékével közösen benyújtotta pályázatát, amely támogatásban részesült. Az általuk megálmodott 11 hónapig tartó projekt célja az volt, hogy erősítse a magyar-lengyel szenior korosztály, a kisgyermekes családok, valamint a nagycsaládok, illetve nehézségekkel küzdő családok számára az üdülésben való részvételt (Záray, 2003).

A szociális célokon túl, a projekt enyhíti a szezonálisnak a problematikáját, ezáltal a munkavállalók és munkáltatók a főszezonon túl is megfelelő bevételi forráshoz juthatnak. További célkitűzés, hogy a program képes legyen felhívni a kis- és középvállalkozások figyelmét a szociálturizmusban rejlő megannyi lehetőségre, ezáltal azok közvetett hozzájárulását előmozdítva a turisztikai célpontok fejlődéséhez, a lokális értékek kihasználásához és azok népszerűsítéséhez.¹⁰

---

¹⁰ TurizmusOnline, 2013

3. FEJEZET

A VÁLLALKOZÁS FOGALMA UKRAJNÁBAN

3.1. Kit nevezünk vállalkozónak?

Szakdolgozatom ezen fejezetében ki szeretném fejteni a vállalkozók szerepét Ukrajnában. Először is bemutatjuk a fő különbséget a magánvállalkozás (Приватне підприємство) és a magánvállalkozó (фізична особа- підприємець) között. Tehát ahhoz, hogy megértsük a fejezetben szereplő kulcsfogalmakat, néhány definíciót meg kell határoznunk.

Egyéni vállalkozó/magánvállalkozó – egy személy személyes részvételi formája a vállalkozói tevékenységben.

Magánvállalkozás olyan jogi személy szervezeti és jogi formája, amely egy vagy több természetes vagy jogi személy magántulajdonát képezi, bér munkás alkalmazásával vagy anélkül¹¹.

Az ukrán polgári törvénykönyv (435-15) 2. cikke szerint a természetes és jogi személyeket a polgári kapcsolatok résztvevőiként ismerik el. Ukrajnában az egyén jogi státusza sokkal szélesebb, mint az egyéni vállalkozó jogállása.

Ugyanakkor minden állampolgárnak joga van vállalkozói tevékenységhez, amelyet a törvény nem tilt (Ukrajna Alkotmányának 42. cikke) (254к/96-ВР¹²). Ezt a jogot Ukrajna Polgári Törvénykönyvének (435-15¹³) 50. cikke rögzíti. A vállalkozói formát a állam törvényei által előírt normáknak megfelelően kell gyakorolni.

Vagyis az az állampolgár, aki a vállalkozási tevékenységhez fűződő alkotmányos jogát a törvényben előírt vonatkozó nyilvántartásba vétel és egyéb eljárások

---

¹¹ <https://justicon.ua/ua/blog/expert/castnyj-predprinimatel-flp-i-castnoe-predpriatie-cp-v-cem-raznica-i-kakie-osobennosti-registracii-i-vedenia-deatelnosti.html>

¹² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

elvégezése után élni kívánja, semmilyen körülmények között sem veszíti el vagy változtatja meg születésétől fogva megszerzett magánszemélyi státusát, hanem csak új jelentést nyer, mint "vállalkozó"¹⁴.

A Magánvállalkozó/egyéni vállalkozó (ФОП), olyan jogi státusz, amely igazolja az egyén jogát vállalkozói tevékenység folytatására, saját felelősségre egy bizonyos társadalmi eredmény és nyereség elérése érdekében.

Tehát három lényeges fő különbséget kell megjegyezni a 2 jogi forma között:

1. Vezetői szinten: a magánvállalkozó maga végzi a vezetői feladatokat, míg egy magánvállalkozás esetében több vezető is létezhet egymás mellett. Ez ugyanúgy kihathat a döntéshozatalra is.
2. Felelősség mértéke szerint: egy magánvállalkozó a saját kötelezettségeiért teljes vagyonával felelős, míg egy magánvállalkozásnál a befektetett alaptőkén belül vállalnak anyagi felelősséget.
3. A jogi forma bejegyzése – a magánvállalkozók számára sokkal egyszerűbb eljárás. A vállalkozások bejegyzésénél viszont számos dokumentum megléte szükséges, mint például: alapító okirat megléte, alaptőke stb.

Ugyanakkor a "természetes személy-vállalkozó" (egyéni vállalkozó), jogi státusza önmagában nem befolyásolja és semmilyen módon sem korlátozza a személy polgári jogképességéből és cselekvőképességéből fakadó hatásköreit.

---

¹⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-11#Text>

4. FEJEZET

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR VÁLLALKOZÓK SZÖVETSÉGÉNEK BEMUTATÁSA

A Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége (KMVSZ) a Kárpátalján élő magyar vállalkozók gazdasági és szociális érdekeit képviselő civil szervezet. Az 1997-ben alakult szövetség mára közel 2500 taggal büszkélkedhet (Huszár, 2020. – KMVSZ, irodavezető).

A Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége lefedi egész Kárpátalja területét. A történelmi vármegyék felosztása alapján a teljes tagság négy régióra tagozódik: Beregi, Ungi, Máramarosi, és Ugocsai régióra. A régiós felosztáson túl a szövetségben szakbizottságok működnek, a vállalkozások specifikumának megfelelően a hatékonyabb munkavégzés céljából, a következő felosztás szerint: ellenőrző, etikai, turisztikai és ökológiai, növénytermesztési, állattenyésztési, ipari és kereskedelmi (Huszár, 2020.. – KMVSZ, irodavezető).

A negyedik éve folyamatban lévő Vetőmagot a gazdáknak c. programjával a szövetség több ezer gazdát látott már el kiváló minőségű vetőmaggal a Magyar Kormány támogatásának köszönhetően (Huszár, 2020.- KMVSZ, irodavezető).

A Vállalkozók Szövetségének legfontosabb eseménye a Turul Expo Nemzetközi Termékiállítás és Vásár, melyen évről évre a Kárpát-medence teljes területéről egyre több kis- és középvállalkozó, termelő, kézműves mutatja be termékeit magas színvonalon (Huszár, 2020. – KMVSZ, irodavezető).

Továbbá rendszeresen szervez gazdafórumokat és egyéb szakmai fórumokat, vállalkozói képzéseket és tanácsadásokat. A szervezet fontosnak tartja a gazdák integrálását és segítését. A KMVSZ vezetésével a négy régióban, területi leosztásban hét falugazdász segíti a tagságba tartozó gazdák munkáját (Huszár, 2020. – KMVSZ, irodavezető).

A szövetség részese volt az „Egán Ede” Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési terv kidolgozásának, valamint az ezzel kapcsolatos pályázat előértékeléséhez is szakembereket biztosított. Aktív segítséget nyújt tagjainak a pályázatokkal kapcsolatos kérdésekben (Huszár, 2020. – KMVSZ, irodavezető).

Számos konferenciát, üzleti fórumot és képzést szervez a KMVSZ a tagsága számára, mely kiváló lehetőség a vállalkozóknak a tanulásra és az üzleti kapcsolatok létesítésére és ápolására (Huszár A. – KMVSZ, irodavezető).

5. FEJEZET

A KUTATÁS MÓDSZERTANI ALAPJAI.

5.1. A kutatás módszertani alapjai

A munkánk célja az volt, hogy a Kárpátalján élő, két, társadalmilag más státuszú csoport utazási szokásait vizsgáljuk. Az első célcsoport vizsgálata folyamán olyan családok utazási szokásait vizsgáltuk meg, melyben három, vagy háromnál több gyermek él, tehát a Kárpátalján élő nagycsaládokat (többgyermekes családokat). A kutatás másik célcsoportja a Kárpátalján élő vállalkozók voltak függetlenül attól, hogy hány gyermeket nevelnek.

Ezért a két legalkalmasabb helyi szervezettel közösen, a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületével és a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségével kezdtünk neki a felmérésnek. A felmérés alatt kvantitatív módszereket alkalmaztunk, ami azt jelenti, hogy azokkal az adatokkal dolgoztunk, melyeket a kérdőívekből kapott válaszokból nyertünk.

A munkánk gyakorlati részét elsősorban **kérdőíves kutatás** jellemzi, melyben a Kárpátalján élő nagycsaládosok utazási szokásait mértük fel a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületén és a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségén keresztül. A kérdőíveket postai úton, és elektronikus (Google Űrlapok) formájában is elküldtük a családok számára több körben is. A KMNE részéről összesen 215 válasz érkezett, amely az aktív tagság 29,6%-a, míg a vállalkozók körében mindössze 61 ember volt hajlandó kitölteni, amely a teljes tagság 2,3%-a. Fontos megemlíteni, hogy a KMNE esetében már bevált szokás, hogy évről évre hasonló felméréseket végeznek a tagcsaládokkal. Az egyesület 2 évente felmérést végez szociális családjai körében többek között azért, hogy visszajelzést kapjon az igényekről, elégedettségéről stb. A kutatás kizárólag azzal a feltétellel valósulhatott meg, hogy az eredeti kérdőíven nem változtathatunk,

csak kibővíthetjük a saját kérdéseinkkel. Az így nyert adatokkal dolgoztunk a kutatás során.

Ezzel szemben, a KMVSZ működésében ez volt az első ilyen jellegű felmérés. A visszajelzésekből megtudtuk, hogy nem a kitöltési szándékkal volt gond, hanem a számítógépes alapismeretek hiányában nem tudták kivitelezni a kitöltést.

Mind a két szervezetnél azonos szempontok szerint gyűjtöttük össze az adatokat:

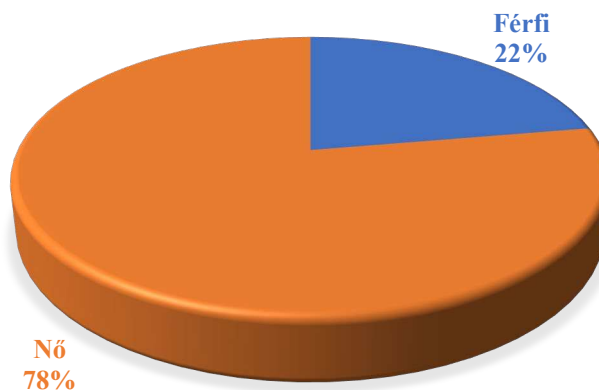
1. Nem és családi állapot.
2. Anyagi háttér és kereseti forrás
3. Utazáshoz szükséges megfelelő okmányok birtoklása.

A kutatás végén a Google Űrlapokban összegyűjtött adatokat Microsoft Excel táblázatkezelő programmal dolgoztuk fel, és készítettünk különböző kimutatásokat és diagramokat, amelyek segítségével jól tudjuk szemléltetni eredményeinket.

A munka következő oldalaiban részletesen kifejtem a kutatás során nyert eredményeket.

5.2 A Kárpátalján élő nagycsaládosok kutatása alatt nyert eredmények bemutatása

A kérdőívet családonként egy fő tölthette ki, amelyből kiderült, hogy zömében az édesanyák töltötték ki a kérdőívet.

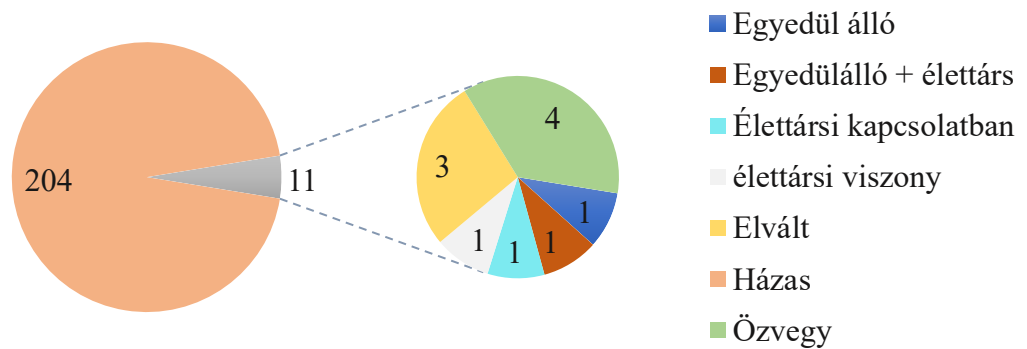
1. ábra. A kérdőívet kitöltő neme

forrás: saját készítés

Mint fentebb is említettem, a felmérés célja az volt, hogy megvizsgáljuk, milyen szempontok határozzák meg az utazások gyakoriságát és jellegét egy Kárpátalján élő nagycsaládban.

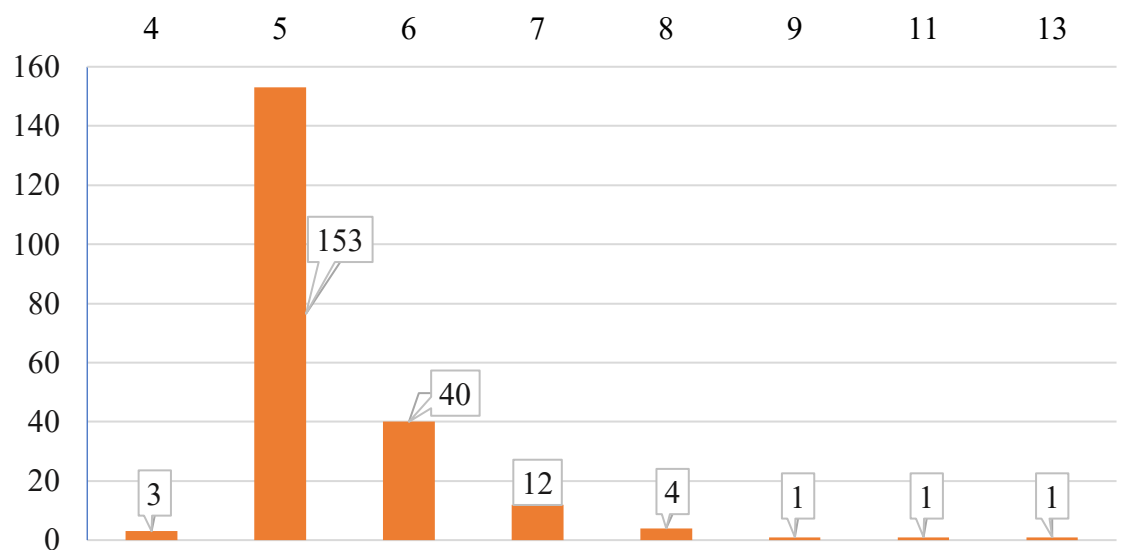
A felmérés során a következő szempontokat vettük figyelembe:

1. **Nem és családi állapot.** Munkánk második fejezetében részletes betekintést nyerhetünk a szociális turizmus előnyeire és hátrányaira. És arra alapozva láthatjuk, hogy a családi utazások tervezése során több tényező is felüti fejét. Egyértelművé válik számunkra, hogy egy csonkacsaládnak (elvált szülők, özvegy, stb) sokkal nehezebb szert tennie három, vagy annál több gyermekkel az utazásra, mint egy teljes családnak. Ezért találtuk fontosnak megvizsgálni a megkérdezettek családi állapotát. Az eredmények pozitív mutatókat mutatnak, hiszen a családok 94%-a házasságban él (lásd 2. ábra). Az is fontos tényező, hogy mégis hány tagból áll a család, beférnek-e egy gépjárműbe? Így elmondhatjuk, hogy a család létszáma egyenesen kihatással van az utazás anyagi ráfordítására, hiszen nem mindegy, hogy 5 vagy 7 személy szállását, étkezését, utaztatását, felügyeletét kell biztosítani. Az egyesületben megkérdezett családok átlagosan a hagyományos öt tagú (2 szülő, 3 gyerek) családmódellet ábrázolják (lásd 3. ábra).

2. ábra. A kérdőívet kitöltő családi állapota

Forrás: saját készítés

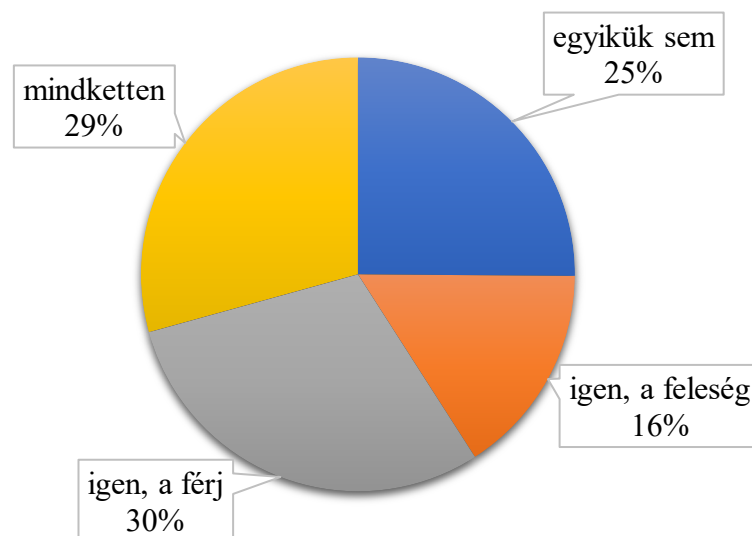

3. ábra. Hány tagból áll a család?

Forrás: saját szerkesztés

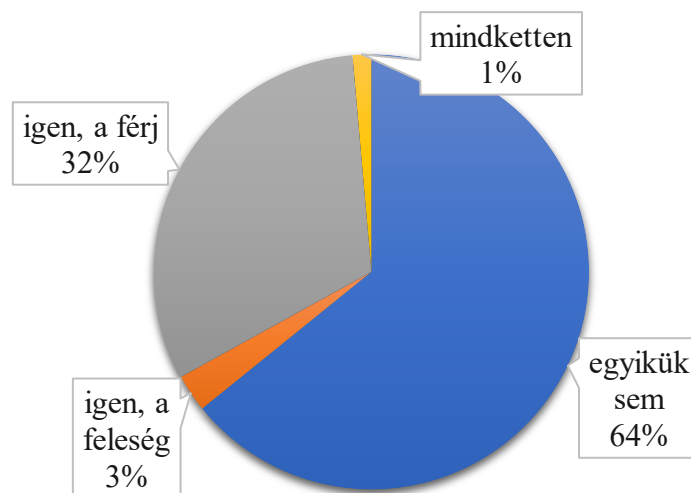
2. **Anyagi háttér és kereseti forrás.** Amikor arról beszélünk, hogy az utazáson résztvevő személyek száma kihatással van az utazás költségeire, akkor fontos megfigyelni azt is, hogy hogyan és hol tudja előteremteni a család.

Kárpátalja esetében tudjuk, hogy nagyon sok édesapa vállal munkát külföldön. Ebben az esetben három kategóriára bontottuk a munkavállalás helyszínét: belföldön vagy külföldön, s amennyiben külföldön, akkor Magyarországon vagy más országokban (lásd 4-5. ábra). Az eredmények alapján a megkérdezettek 29%-a, tehát a 217-ből 63 család mindkét tagja dolgozik Ukrajnában, illetve körülbelül 64 család férfi tagja vállal munkát itthon. Ez azt jelenti, hogy a megkérdezettek 59%-a itthon boldogul. A kutatás során arra is fény derült, hogy többsége azért vállal külföldön munkát, mert a helyi fizetés többszörösét kereshetik meg ugyanazon idő alatt (lásd 6. ábra). Megkérdeztük tagcsaládjainktól azt is, hogy havonta átlagosan mennyi pénzből gazdálkodnak, s a beérkezett válaszokból átlagot vontunk, melynek eredménye, hogy egy kárpátaljai nagycsalád átlagosan 11 335 hrvnyra bejövételre tesz szert havonta.

4. ábra. Dolgozik-e a férj vagy a feleség Ukrajnában

Forrás: saját szerkesztés

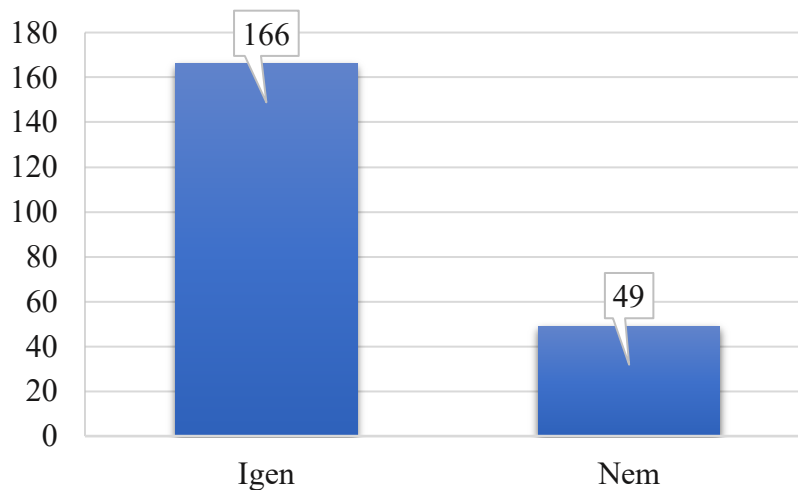

5. ábra Dolgozik-e a férj vagy feleség külföldön?

Forrás: saját szerkesztés

3. Rendelkezik-e a család összes tagja megfelelő úti okmányokkal?

Az első fejezet harmadik pontjában említettük, hogy egy korábbi felmérés eredményei azt mutatták, hogy sok család még a határátlépést igazoló úti okmány elkészítését sem engedhette meg magának. Azonban a szervezet útlevel pályázatának köszönhetően, jelentős változásokat láthatunk a 2019-es évre tekintve. Megkérdeztük továbbá azt is, hogyha nem rendelkeznek útlevellel, annak mi az oka? A fennmaradt 49 olyan család közül, aki azt válaszolta, hogy nem rendelkezik a család összes tagja a határátlépést igazoló okiratokkal, kiderült, hogy ez többnyire csak a 3 évnél kisebb gyermekkel rendelkező családoknál fordul elő.

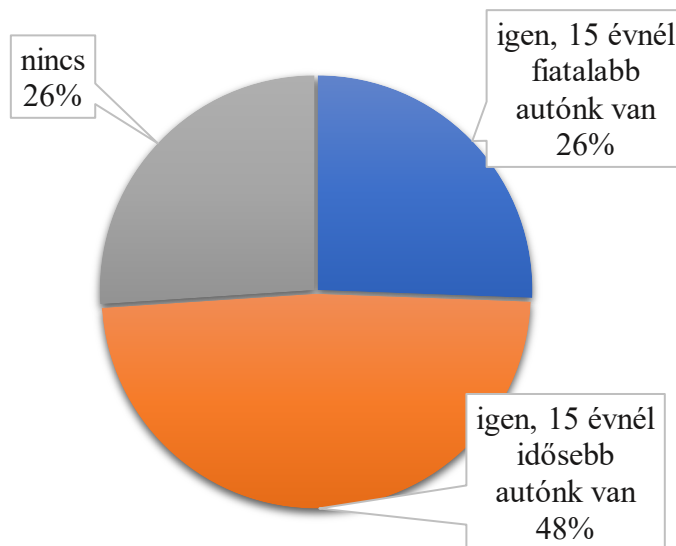

6. ábra. Rendelkezik-e a család összes tagja megfelelő úti okmányokkal?

Forrás: saját készítés

Az utazás egyik legfőbb eleme a közlekedési eszköz, ezért fontosnak tartottuk megvizsgálni, hogy a nagycsaládosok rendelkeznek-e saját járművel? A kérdésre három válaszlehetőség állt a kitöltők rendelkezésére: az egyik, hogy nincs autójuk egyáltalán, a másik, hogy van autójuk, de 15 évnél idősebb, a harmadik válaszlehetőség pedig, hogy van autójuk, s az 15 évnél fiatalabb, mint azt a mellékelt ábrán is láthatjuk. Függetlenül attól, hogy milyen idős autóval rendelkeznek az emberek, elmondhatjuk azt is, hogy az általunk megkérdezett családok $\frac{3}{4}$ -e (159 család) rendelkezik saját autóval. Még a legszerényebb hozzáállással is kijelenthetjük, hogy ez egy igen jó átlag Kárpátaljai viszonylatban.

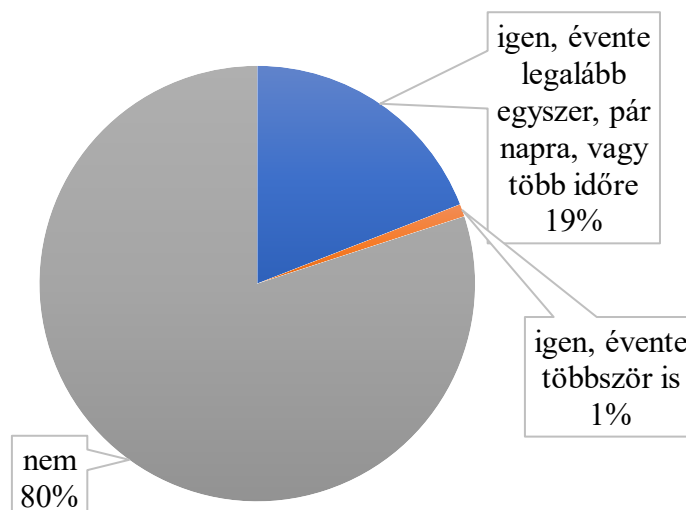

7. ábra. Van autójuk?

Forrás: saját szerkesztés

Miután megvizsgáltunk számos fontos tényezőt, birtokában vagyunk olyan információknak, amelyekből tudhatjuk, hogy átlagosan Kárpátalján hány gyermek él egy nagycsaládban, milyen életkörülmények közt, illetve, hogy adottak-e azok a feltételek, melyek mellett kivitelezhető egy utazás, megkérdeztük a családokat arról is, hogy mindezek fényében, vajon járnak-e rendszeresen nyaralni? Illetve, ha nem járnak, annak mi az oka? A kutatás egyik kulcsfontosságú kérdése. Az előző néhány pontban kifejtett eredmények alapján, laikus szemmel azt is mondhatnánk, hogy minden feltétel adott az éves nyaraláshoz/üdüléshez. Mégis a kutatás azt mutatja, hogy a családok nem járnak évi rendszerességgel nyaralni. Az okát keresve annak, hogy ez miért is alakul így, a válaszokból megtudtuk, hogy a fő problémát a nyaraláshoz szükséges anyagi források hiánya jelenti.

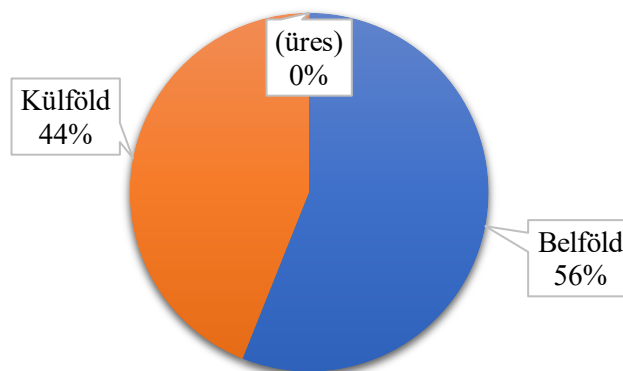

8. ábra. Jár- e család rendszeresen nyaralni?

Forrás: saját szerkesztés

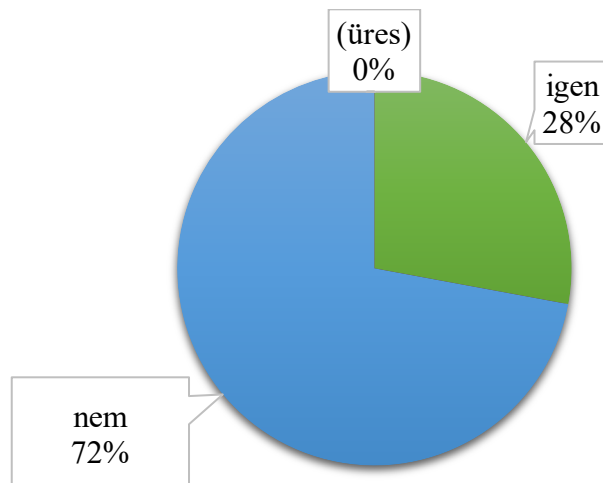
A soron következő diagramon látni fogjuk, hogy a nyaralni járó családok közül (132 család), nem sokkal, de többen preferálják a belföldön való üdülést. A további kimutatásokból az is kiderül, hogy a tavalyi évben (2019) volt-e a család nyaralni legalább egy hétvégét. Ha nem volt nyaralni, akkor annak az okát is kifejtjük (9-10. ábra). Arra a kérdésre, melyben meg kellett indokolniuk, hogy miért nem voltak nyaralni, több válaszlehetőséget adtunk meg. Ezek közül a legnépszerűbbek:

- A gyermekek kora, illetve száma miatt nehézséget okoz az utazás.
- Anyagilag nem engedhetjük meg magunknak.
- Kisgyermek van a családban, emiatt nehéz az utazás kivitelezése.

8. ábra. Amennyiben jár nyaralni a család, akkor inkább külföldre vagy belföldre?

Forrás: saját szerkesztés

9. ábra. Volt a múlt nyáron közösen nyaralni a család legalább egy hétvégét?

Forrás: saját szerkesztés

Mint a dolgozatban többször is említettük, a kutatás módszertanát illetően, hasonló módon jártunk el, mint a Kárpátaljai magyar nagycsaládosok utazási szokásainak elemzése során. A cél a kutatás során az volt, hogy megvizsgáljuk, milyen szempontok határozzák meg az utazások gyakoriságát és jellegét egy Kárpátalján élő vállalkozónál. Ahhoz, hogy könnyen fel tudjuk kutatni a Kárpátalján élő magyar vállalkozókat, egy helyi szervezet segítségével, a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségével (KMVSZ) dolgoztunk együtt. A

kérdőívek Google Űrlapok segítségével lett kiküldve a KMVSZ adatbázisának segítségével.

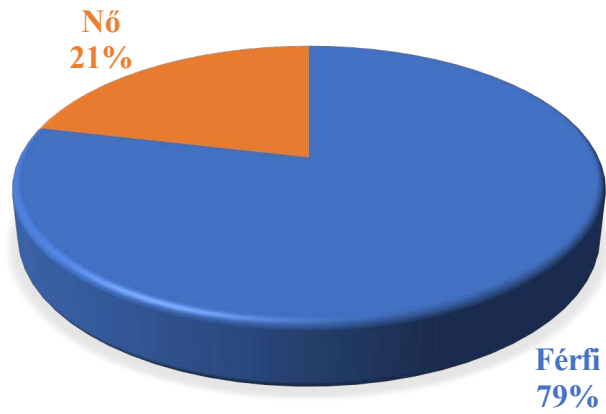
Az adatokat Microsoft Excel táblázatkezelő programmal dolgoztuk fel.

5.3. A vállalkozókról nyert információ kutatási eredményeinek bemutatása

A kutatás célja elsősorban két szociális háttérű társadalmi csoport utazási szokásainak vizsgálata volt. Az utazási szokásokat számos szempont szerint csoportosíthatjuk. Utazási szokások alatt értjük azokat a térben és időben tetten érhető tevékenységeket, amelyek egy pontosan körülhatárolható társadalmi csoport múltban bekövetkezett utazásait vagy éppen azok elmaradásának okait jellemzi (Michalkó, 2004).

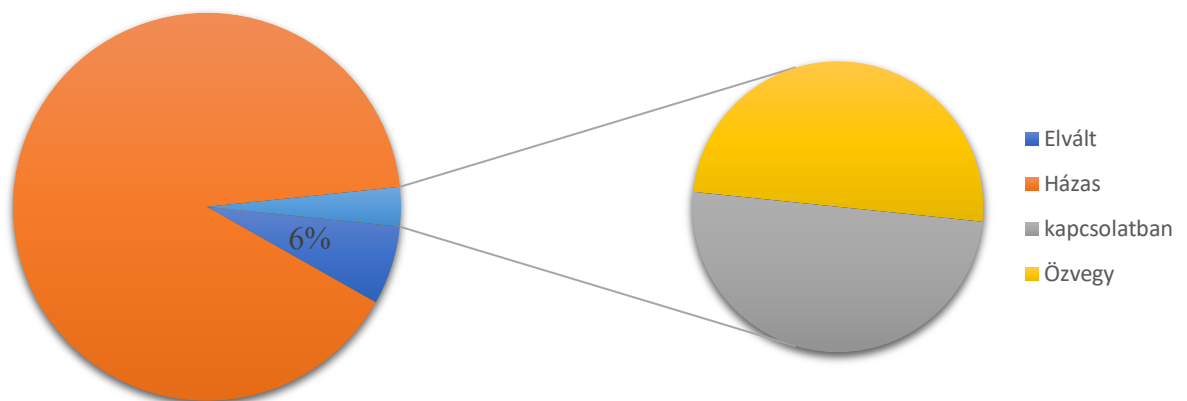
Eredményeinket a következő szempontok szerint csoportosítottuk:

1. Nem és családi állapot. A 3. és 4. fejezet alapján megfigyelhető, hogy egy vállalkozás vezetése számos kötelezettséggel jár. A nemi felosztás azért is fontos tényező a számunkra, hiszen a család fogalmánál kimerítettük azt a témát, hogy Kárpátalján mai napig is a „standart” családmódellet képviselik: családfő (édesapa) a pénzkereső, édesanya pedig a háztartást és gyereknevelést vezénylő személy. Az eredmények alapján is láthatjuk, hogy a megkérdezettek többsége házasságban él, és a kitöltők nagy százaléka férfi nemű volt. A gyermekek számát illetően láthatjuk, hogy egy családban általában 1-2 gyermek nevelkedik. Kevés a nagycsaládos vállalkozó.

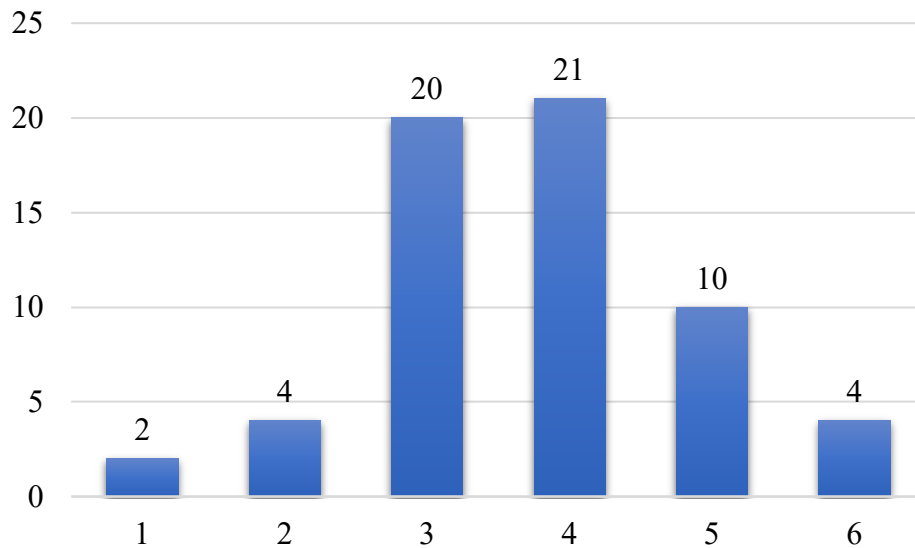
11. ábra. A kérdőívet kitöltő neme.

Forrás: saját készítés

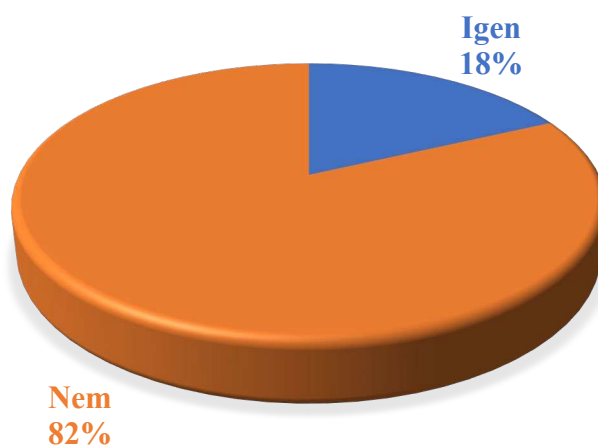
12. ábra. A kérdőívet kitöltő családi állapota.

Forrás: saját készítés

13.ábra. Hány tagból áll a család?

Forrás: saját készítés

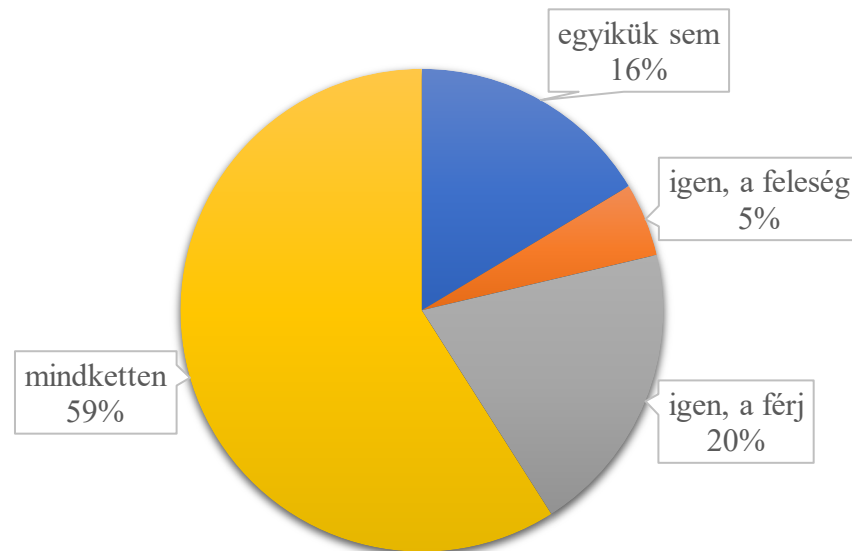

14.ábra. Tagja-e a Nagycsaládos Egyesületnek?

Forrás: saját készítés

2. Anyagi háttér és kereseti forrás. Egy utazás tervezésének során számos tényezőt figyelembe kell vennünk: az utazás célját, az utazás eszközét, módját. De talán a legfontosabb tényező az anyagi keret. Tehát mennyi pénzünk van az idei nyaralás(-ok)ra?

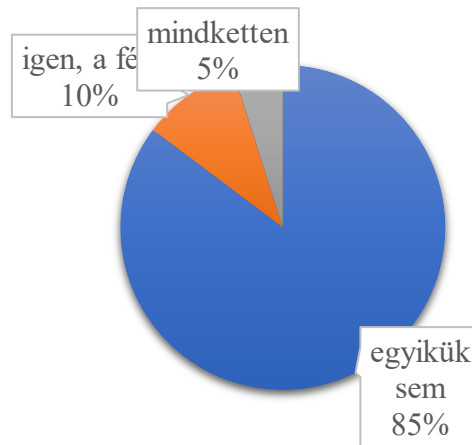
Ukrajna és egyben Kárpátalja területére is rendkívül jellemző a külföldi munkavállalás. Ezért a kérdőívben néhány kérdésben boncolgattuk ezt a témát, és a következő eredmények születtek:

15.ábra. Dolgozik-e Ön vagy párja Ukrajna területén?

Forrás: Saját szerkesztés

Az 5. ábra alapján láthatjuk, hogy az általunk megkérdezett Kárpátalján élő magyar vállalkozók közül többnyire (59%) a család mind a 2 tagja Ukrajna területén dolgozik. A maradék 41% esetében, vagy csak a férj dolgozik Ukrajnában, vagy csak a feleség. Láthatjuk azt is, hogy a kitöltők 16%-a azt vallotta, hogy nem dolgoznak Ukrajna területén. Ebből arra következtettünk, hogy külföldön vállalhatnak munkát. A 6. ábra szemlélteti a külföldi munkavállalási arányokat százalékban.

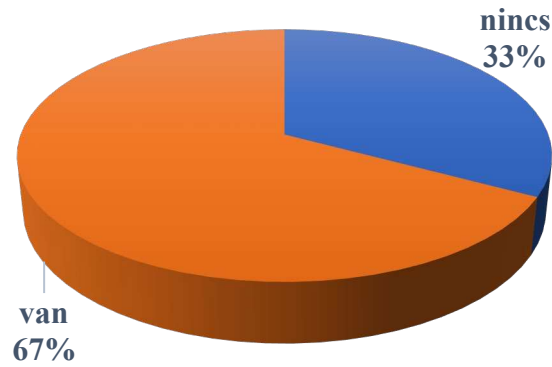
16.ábra. Dolgozik-e Ön vagy párja külföldön?

Forrás: saját készítés

A kutatás további részeiben az is kiderült, hogy a megkérdezettek többsége, ha külföldön dolgozik, akkor leginkább Magyarországot választja. Természetesen az is nyilvánvalóvá vált, hogy a jobb kereseti lehetőségek miatt utaznak a családok más országokba dolgozni. Arra viszont, hogy miért nem vállalnak munkát külföldön, a legnépszerűbb válasz ez volt: „Nem szeretném a munka miatt elhagyni a családomat. Ezért inkább kevesebb jövedelemre teszek szert, de legyen együtt a család”.

A kereseti forrás kiderítésénél számos módszert használtunk. Az egyik kérdésnél konkrétan rákérdeztünk, hogy a családnak átlagosan mennyi havi jövedelme van. Illetve arra is rákérdeztünk, hogy van-e jövedelme állattartásból vagy háztáji kertből. Az eredmények azt mutatták, hogy egy család átlagosan 25 000 hrvnyát keres egy hónapban, s ennek 40%-át fordítják rezsi kifizetésére. A 7. ábrán láthatjuk, hogy a családok 67% rendelkezik külön jövedelemmel a háztáji termékek előállításából.

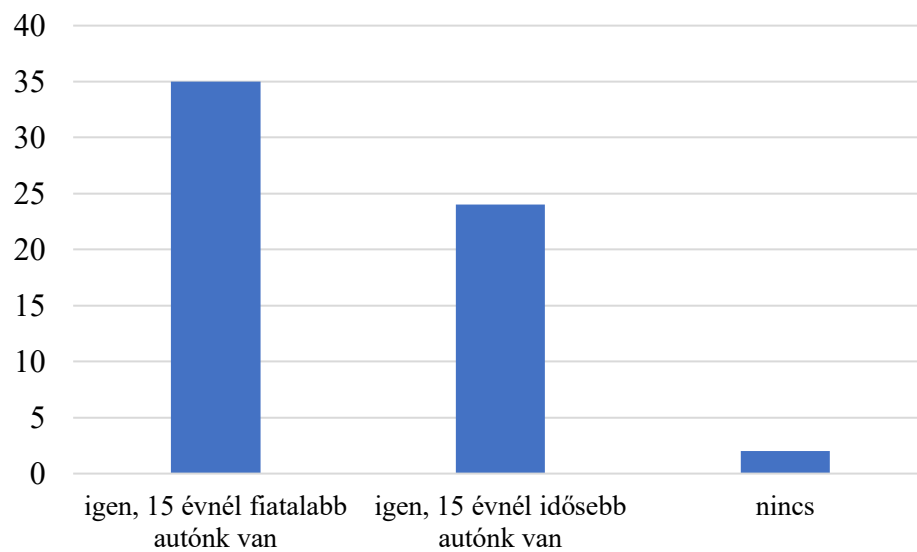

17.ábra. Van-e a családnak bevétele háztáji termékekből vagy állattartásból?

Forrás: Saját készítés

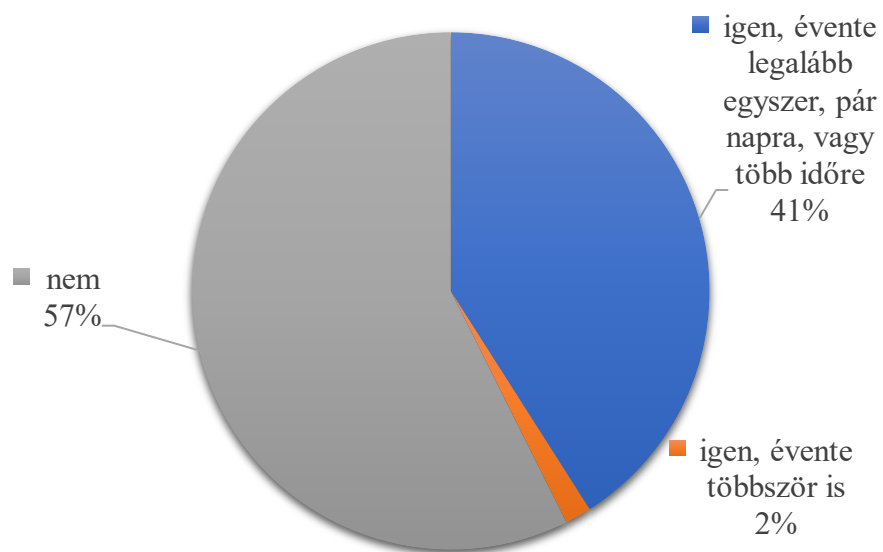
3. **Rendelkezik-e a család összes tagja megfelelő úti okmányokkal?**

Ahhoz, hogy ez a szempont releváns legyen a számunkra, elsősorban meg kellett vizsgálni azt, hogy a megkérdezettek milyen gyakran és mivel utaznak, illetve, hogy az utazási céljuk kiválasztása során inkább külföldön vagy belföldön keresik a pihenés lehetőségét. A 8. ábrán láthatjuk azt, hogy a 61 db kitöltőből 59-en rendelkeznek saját autóval, sőt, többségük 15 évnél fiatalabb autót tudhat családjá birtokában.

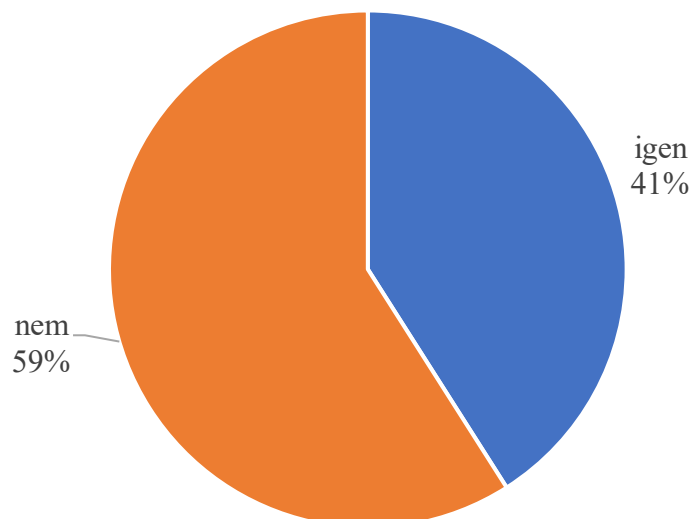
18.ábra. Van autójuk?

Forrás: saját szerkesztés

19.ábra. Jár-e a család rendszeresen nyaralni?

Forrás: saját szerkesztés

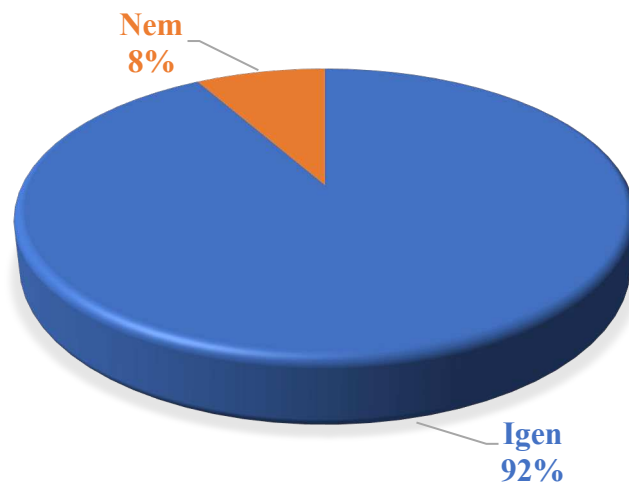
20.ábra. Volt-e a család tavaly nyáron közösen nyaralni?

Forrás: saját készítés

A 9. és 10. ábra nagyszerűen szemlélteti az elmúlt év változásait. A családok nagy része azt nyilatkozta, hogy eddig szinte minden évben nyaralt, sőt, a megkérdezettek 2%-a évente többször is volt nyaralni. Belföldi nyaralást nagyon kis számban szerveznek az emberek. Az eredmények szerint, ha pihenésre vágnak, azt inkább külföldön teszik.

A felmérés a 2020-as évben zajlott, amikor is a koronavírus okozta járványhelyzet miatt az emberek nem tudtak sehova sem utazni. Ehhez képest érdekes, hogy szinte semmilyen kihatással nem volt a vírushelyzet az emberek utazási szokásaira. Ugyanis megkérdeztük az okát is annak, hogy miért nem voltak nyaralni a múlt nyáron, és összesen 3 vállalkozó hivatkozott a koronavírusra. A többség bevallása szerint anyagilag nem engedhetik meg maguknak azt, hogy egy évben néhány napot utazhassanak.

Pozitív mutatókkal szolgálunk viszont a megfelelő úti okmányok meglétét illetően, ugyanis a megkérdezettek mindössze 8%-a nem rendelkezik útlevéllel vagy vízummal. Válaszuk szerint mivel szinte sose nyaralnak, nem tartják szükségesnek, hogy rendelkezzenek útlevéllel.

21.ábra. Rendelkezik-e a család összes tagja érvényes úti okmányokkal?

Forrás: saját szerkesztés

6. FEJEZET

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NAGYCSALÁDOSOK ÉS A KÁRPÁTALJAI MAGYAR VÁLLALKOZÓK UTAZÁSI SZOKÁSAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

6.1. A kutatás eredményeinek összehasonlítása

A felmérés során mind a két szervezet számára hasonló kérdőíveket küldtünk el. Három fő szempont szerint osztottuk fel a kérdéseket. Ez azért volt fontos, hogy megtudhassuk, rendelkeznek-e a családok a megfelelő felszerelésekkel egy utazás szervezéséhez. A 1.sz. táblázatban láthatják, hogy a három fő szempont szerint mennyire egyeznek, vagy különböznek az eredmények.

Megtudhattuk azt, hogy a nagycsaládosok körében inkább a nők töltötték ki az általunk elküldött kérdőíveket, míg a vállalkozók esetében inkább a férfiak foglalkoztak ezzel. Ebből kifolyólag elmondhatjuk, hogy a családdal kapcsolatos dolgokban Kárpátalján a nők foglalkoznak, míg az adminisztratív és családfenntartó kötelezettségeknek többnyire a férfiak tesznek eleget.

Az eredmények alapján elmondható az is, hogy a családmódel a két vizsgált területen teljesen más. Értelemszerűen, a nagycsaládos életformát képviselők körében a 3 vagy több gyermeket nevelnek. Legdominánsabb családmódel, az 5 tagú család, tehát 2 szülő+3 gyermek. A vállalkozó esetében más mutatókkal szolgálunk, ugyanis, az ő esetükben a legkisebb százalékmutatók figyelhetők meg, amikor az 5 tagú családmódelről beszélünk. Mindössze a megkérdezettek 16%-a rendelkezik 3 gyermekkel. Túlnyomórészt vagy 3 gyermek nevelkedik a családban, vagy annál kevesebb.

Az anyagi háttér és kereseti forrás vizsgálata során figyelhetők még meg ambivalencia. Ugyanis a nagycsaládosok körében megkérdezettek 59%-a (tehát csak kicsivel több mint a fele) vallotta, hogy a család valamelyik vagy esetleg mindkét tagja Ukrajna területén dolgozna. Ezzel ellenben a vállalkozók körében

jobb eredményekkel szolgálhatunk, ugyanis a megkérdezettek 79%-nál vagy mind a két fél, vagy csak az egyik, de Ukrajna területén választott pályát magának.

Ugyancsak jobb eredményeket mutatnak a vállalkozók a külföldi munkavállalást illetően, hiszen az eredmények azt mutatják, hogy csak nagyon kevesen, mindössze 10%-a dolgozik külföldön, míg ugyanebben a kérdésben a nagycsaládosok 32% választott határon túl munkát.

Arra a kérdésre, hogy amennyiben a család valamelyik tagja vállal külföldön munkát, az a válasz érkezett, hogy az itthoni jövedelemből nem tudná eltartani a családját, így a jobb megélhetés céljából kénytelen külföldön munkán vállalnia. Rákérdeztünk arra is, hogy miért nem vállalnak munkát külföldön. Erre a kérdésre egyhangúlag az a válasz érkezett, hogy nem szeretnék plusz jövedelem miatt távol lenni a családjuktól. Illetve, hogy az itthoni fizetésből is meg tudnak élni.

Láthatjuk azt is, hogy a havi átlag jövedelem is eltérő a két vizsgált csoport között. Az eredmények szerint egy vállalkozó átlag havi jövedelme majdnem 18 000 UAH, míg egy átlagos család jövedelme alig múlja felül a havi 11 000 hrivnyát. S mint azt fentebb is láthattuk, hogy ki milyen családmódot követ, nem mindegy, hogy mennyi jövedelemből hány éhes szájat kell megetetni, öltöztetni, pláne utaztatni.

Ukrajna jelenlegi törvényei szerint ukrán állampolgár, mely elmúlt 16 éves, 10 évre igényelhet útlevelet, melynek hivatalos ára 557 hrivnya 33 kopek¹⁵.

16 év alatti gyermek születésétől fogva igényelhet útlevelet, mely csak 4 évig érvényes, s ára 682 hrivnya¹⁶.

Természetesen mondhatjuk azt, hogy egy biometrikus útlevél ára nem kerül sokba, de egy olyan család részére, aki 10 000 hrivnya havi jövedelemre tesz

---

¹⁵ <https://www.kmu.gov.ua/service/zakordonniy-pasport>

¹⁶ <http://vsetutpl.com/dytyachyy-zakordonnyy-pasport-dokumenty-ta-osoblyvosti-oformlennya>

szert, és vagy 4 kiskorú gyermeke, saját, felnőtt útleveleikkel együtt 3 842 hrvnyát költ útlevelekre. Ez a fizetésük közel 35%-a. Nemhiába látunk olyan eredményeket, hogy az általunk megkérdezett családok mindössze 77%-a rendelkezik a megfelelő úti okmányokkal. Hozzátenném azt is, hogy a KMNE útlevel pályázata előtt, a megkérdezettek 42%-a rendelkezett csak a megfelelő úti okmányokkal.

Szemponatok:		kárpátaljai magyar nagy családosok		kárpátaljai magyar vállalkozók	
1. Nem és családi állapot	1.1. Kérdőívet kitöltő neme	72%- nő	22%- férfi	79%- férfi	21%- nő
	1.2. Kérdőívet kitöltő családi állapota	94,8% házas	5,2% egyéb (özvegy, elvált, élettársi kapcsolatban él	90%- házas	10% - egyéb
	1.3. Hány tagból áll a család?	71% - 5 tagú	29% - több mint 5 tagú	16%- 5 tagú	34%-4 tagú, maradék 18%-a 3, vagy kevesebb, mint 3 tagú
2. Anyagi háttér és kereseti forrás	2.1. Dolgozik-e a férj vagy feleség Ukrajnában?	29% - mindketten, 30% - csak a férj		59%- mindketten, 20%- csak a férj	
	2.2. dolgozik-e a férj vagy feleség külföldön	32%- csak a férj, 64%- egyikük sem		85%- egyikük sem, 10%- csak a férj	
	2.3. Átlag havi jövedelem	átlagosan 11335 UAH/hó		átlagos 17360 UAH/hó	
	Ennek hány százalékát fordítják rezsi kifizetésére?	35%		40%	
3. Úti okmányok megléte	Rendelkezik-e a család összes tagja a megfelelő úti okmányokkal?	77%- igen	23% - nem	92%	8%

1. számú táblázat. A két vizsgált csoport számszerű összehasonlítása
Forrás: saját szerkesztésű táblázat

A három fő szemponton kívül más faktorokat is figyelembe vettünk. Például fontosnak tartottuk megvizsgálni, hogy rendelkeznek-e a családok saját autóval, illetve, hogy az az autó 15 évnél idősebb vagy fiatalabb? Számszerű összehasonlítást láthatunk a vizsgált két csoport között a 2. számú táblázatban.

	Nagcsaládok	Vállalkozók
Van autójuk?	74%- igen, 26%-nincs	96,7%- igen, 3,3%-nincs
15 évnél fiatalabb vagy idősebb autójuk van	26%- 15 évnél fiatalabb autónk van, 48% - 15 évnél idősebb autónk van	57,3%- 15 évnél fiatalabb autónk van, 39,3%- 15 évnél idősebb autónk van

2. számú táblázat. Van-e autójuk?

Forrás: saját szerkesztésű táblázat.

Elérkeztünk a kutatás azon részéhez, melyben már megvizsgáltunk számos fontos tényezőt, birtokában vagyunk olyan információknak, amelyekből tudhatjuk, hogy átlagosan Kárpátalján hány gyermek él egy nagycsaládban, milyen életkörülmények közt élnek, illetve, hogy adottak-e azok a feltételek, melyek mellett kivitelezhető egy utazás, megkérdeztük a családokat és a vállalkozókat arról is, hogy mindezek fényében, vajon járnak-e rendszeresen nyaralni? Illetve, ha nem járnak, annak mi az oka? A kutatás egyik kulcsfontosságú kérdése. Az előző néhány fejezetben kifejtett eredmények alapján, laikus szemmel azt is mondhatnánk, hogy minden feltétel adott az éves nyaraláshoz/üdüléshez. Mégis a kutatás azt mutatja, hogy a megkérdezettek nem járnak évi rendszerességgel nyaralni. Az okát keresve annak, hogy ez miért is alakul így, a válaszokból megtudtuk, hogy a fő problémát a nyaraláshoz szükséges anyagi források hiánya jelenti. Érdekes tényező lehet az is, hogy ha mégis elmennek nyaralni, akkor inkább a külföldi nyaralásokat preferálják.

KÖVETKEZTETÉSEK

1. A nagycsaládos életforma szociális egységnek számít Európa számos országában, így a turizmus szempontjából a szociálturizmus részeként tartható számon.
2. A szociálturizmus, mint a turizmus külön ága csak kis mértékben kutatott téma. Ebből kifolyólag nagyon nehéz egy átfogó, egységes képet kialakítani a témáról.
3. Sajnos nagyon kevés ember tudja kialakítani Kárpátalján illetve Ukrajnában a család ellátásához szükséges megfelelő havi jövedelmét. Ez valószínűleg a munkahelyek hiányának és a nem megfelelő bérezésnek tudható be.
4. Egy átlagos kárpátaljai nagycsalád és egy átlagos kárpátaljai magyar vállalkozó életszínvonala teljes mértékben különbözik egymástól.
5. Az általunk megkérdezett csoportok utazási szokásainak vizsgálata közben azt a következtetést vontuk le, hogy a pihenésre/nyaralási hajlandóság jelen van az életükben, viszont anyagi források megléte hiányában egyik csoport sem tudja kivitelezni.

ÖSSZEFOGLALÁS

Napjainkban az utazások egyre gyakoribbá válnak az ember életében. Egyre több utazási iroda kínálja számunkra a jobbnál-jobb utazási lehetőségeket. Ám kérdésként felmerült, hogy Kárpátalján, minden társadalmi réteg megengedheti-e magának azt, hogy évente legalább egyszer, közösen a családjával ellátogasson a tengerpartra, esetleg el tud-e menni egy néhány napos külföldi kirándulásra?

A kutatás alatt vizsgált csoportok eredményei, megfeleltek a munka elején felvázolt céloknak, mely szerint megvizsgáltuk, hogy Kárpátalján két teljesen különböző szociális hátterű társadalmi csoport utazási szokásai mennyire azonosak, illetve különbözőek. Milyen fő tényezők határozzák meg egy nagycsalád életét, illetve egy vállalkozó életét?

A dolgozat hat nagy fejezetre bontható. Ezek között van szakirodalmi feldolgozás, kutatási módszerek bemutatása, illetve nagy részében külön-külön felvázoljuk a csoportok utazási szokásait, majd a végén összehasonlítottuk a két társadalmi réteg jellemzőit.

Mivel a nagycsaládos életforma mára már egy szociális egység, így utazási szokásai a szociálturizmushoz sorolhatók. Ezért a második fejezetben a szociálturizmus fogalmát boncolgatjuk több ponton keresztül. További 2 fejezetet szántunk olyan kárpátaljai szervezetek bemutatására, melyek nagyban hozzájárulnak az általunk választott csoportok életminőségének javításához: a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) és a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége (KMVSZ).

A munka legfontosabb része a kutatás eredményeinek a bemutatása. Az egész dolgozatot egy 2 éven át tartó kérdőíves kutatás jellemzi. A kérdőíveket postai úton, és elektronikus (Google Űrlapok) formájában is elküldtük a célcsoportok számára több körben is. A KMNE-től összesen 215 válasz érkezett,

mely a teljes tagság 28,4% a KMVSZ felől pedig mindössze 61, mely a teljes tagság 2,4%-a. Ennek fő oka, hogy a Kárpátaljai Nagycsaládosok Egyesületénél már bevett szokás, hogy az Egyesület munkatársai 2 évente egy elégedettségi kérdőívet küldenek ki tagcsaládjaik számára. Így a családok számára már teljesen egyértelmű és biztonságos a kérdőív kitöltése. Míg a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségének esetében először esett szó ilyen jellegű kutatásra.

A kutatás végén a Google Űrlapokban összegyűjtött adatokat Microsoft Excel táblázatkezelő programmal dolgoztuk fel, és készítettünk különböző kimutatásokat és diagramokat, amelyek segítségével jól tudjuk szemléltetni eredményeinket.

РЕЗЮМЕ

У нас час, культура подорожування все більше стає поширеним у житті людини. Із-за кількістю зростання туристичних агентств збільшуються можливості подорожей. Але є актуальним питання, чи можуть на Закарпатті всі групи суспільства дозволити собі відвідувати закордонний пляж, принаймні раз на рік, чи можуть поїхати на закордонний відпочинок на кілька днів?

Мета даної курсової роботи порівняльний аналіз звичаїв подорожувань двох різних соціальних груп Закарпаття. А також, висвітлення основних факторів, які впливають на життя багатодітної сім'ї та на життя підприємця.

Дана курсова робота складається з шести основних розділів. А саме, опрацювання фахової літератури, висвітлення різних видів досліджень, окремий детальний аналіз звичаїв подорожувань різних соціальних груп і порівняльний аналіз двох конкретних соціальних груп Закарпаття.

Оскільки спосіб життя великої, багатодітної родини зараз є соціальною одиницею, звичаї подорожувань цієї соціальної групи можна класифікувати як соціальний туризм. Тому у другому розділі ми висвітлили поняття соціального туризму. У наступних розділах ми охарактеризували закарпатські організації, які значною мірою сприяють поліпшенню якості життя вибраних нами груп: ГО «Спілка Закарпатських угорських багатодітних сімей» та ГО «Спілка угорських підприємців Закарпаття»

Найважливішою частиною роботи є презентація результатів дослідження. Курсова робота характеризується дворічним анкетувальним дослідженням. Анкети розсилались цільовим групам поштою та в електронному вигляді (Google Forms). у кілька турів. Всього було отримано 215 відповідей від КМНЕ, що становить 28,4% від загальної кількості членів, і лише 61 від

KMVSZ, що становить 2,4% від загальної кількості членів. Основною причиною цього є те, що в спільці багатодітних сімей Закарпаття прийнято, що працівники кожні 2 роки розсилають анкету про задоволення своїм членством. Таким чином, для сімей є повністю зрозумілим та безпечним заповнення анкет. У випадку із Закарпатською асоціацією угорських підприємців, подібне дослідження було згадано вперше.

В останньому розділі дослідження ми обробили дані анкетного опитування, які були зібрані в Google Forms, за допомогою програми електронних таблиць Microsoft Excel і створили різні твердження та діаграми, які можуть бути використані для ілюстрації наших результатів.

FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

Hall, C.M., 1998: The Politics of Tourism (Wiley, Chichester)

Herlicska Zsolt, 2003: A vállalati szociálturizmus átalakulása a rendszerváltás után. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi Intézet, Pécs

Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2006: Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény, Tárgy: „A szociálturizmus Európában”.

Turizmus Online, 2013: Magyar és lengyel üdülések szociális alapon.

Bodnár Dorottya, Zámbó Veronika, Záray Szilvia, 2013: Az OFF2013 magyar-lengyel európai uniós szociálturisztikai projekt eredményei. Piac és Országtudomány.

Bodonyi Edit, Busi Etelka, Hegedűs Judit, Magyar Erzsébet, Vizely Ágnes, 2006: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése Család, gyerek, társadalom. ELTE TTK Neveléstudományi Intézete.

Czibere Ibolya, 2006: Családszociológia, szöveggyűjtemény.

Gorzó Klaudia, Kajla Brigitta: Kisebbségi Jogvédő Intézet: Magyarok jogvédelme a Kárpát-medencében 2018, ISSN 2630-8037

Internetes források:

<http://docplayer.hu/5963043-A-csalad-es-a-nagycsalad-1-eloadas.html>

<https://www.msp.gov.ua/content/simya.html>

A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületének honlapja:

<http://kmne.org.ua/index.php/mi-a-kmne>

<https://helsinki.org.ua/advice/pilhy-bahatoditnym-sim-yam/>

<http://www.i-law.kiev.ua/>

<http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>

<https://www.kmu.gov.ua/service/zakordonniy-pasport>

<http://vsetutpl.com/dytyachyy-zakordonnyy-pasport-dokumenty-ta-osoblyvosti-oformlennya>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-11#Text>

Személyes adatközlők:

Huszár Andrea, 2021, a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségének irodavezetője

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra. A kérdőívet kitöltő neme.
2. ábra. A kérdőívet kitöltő családi állapota.
3. ábra. Hány tagból áll a család?
4. ábra. Dolgozik-e a férj vagy a feleség Ukrajnában?
5. ábra. Dolgozik-e a férj vagy a feleség külföldön?
6. ábra. Rendelkezik-e a család összes tagja megfelelő úti okmányokkal?
7. ábra. Van autójuk?
8. ábra. Jár- e család rendszeresen nyaralni?
9. ábra. Amennyiben jár nyaralni a család, akkor inkább külföldre vagy belföldre?
10. ábra. Volt a múlt nyáron közösen nyaralni a család legalább egy hétvégét?
11. ábra. A kérdőívet kitöltő neme.
12. ábra. A kérdőívet kitöltő családi állapota.
13. ábra. Hány tagból áll a család?
14. ábra. Tagja-e a Nagycsaládos Egyesületnek?
15. ábra. Dolgozik-e a Ön vagy a párja Ukrajna területén?
16. ábra. Dolgozik-e a férj vagy a feleség külföldön?
17. ábra. Van-e a családnak bevétele háztáji termékekből vagy állattartásból?
18. ábra. Van autójuk?
19. ábra. Jár- e család rendszeresen nyaralni?
20. ábra. Volt a múlt nyáron közösen nyaralni a család legalább egy hétvégét?
21. ábra. Rendelkezik-e a család összes tagja érvényes úti okmányokkal?

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. **számú táblázat.** A két vizsgált csoport számszerű összehasonlítása.
2. **számú táblázat.** Van-e autójuk?

NYILATKOZAT

Alulírott Szedlák Eszter, turizmus szakos hallgató kijelentem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékén készítettem turizmus diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy szakdolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye és csak hivatkozott forrásokat használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

MELLÉKLETEK

1.számú melléklet:

Kérdőív a nagycsaládosok helyzetének felmérésére 2019

Kedves Nagycsaládos Barátunk!

Szeretnénk, ha Egyesületünk minél jobban megismerné tagjait, ezért összeállítottuk a lent olvasható kérdőívet. A válaszaiddal segíthetsz nekünk abban, hogy pontosabb képet kapjunk a tagság helyzetéről, szükségleteiről. A kérdőív anonim, vagyis nem kell megadnod a nevedet, személyi adataidat. A valós eredmény elérése érdekében, arra kérünk, hogy a család csak 1 db kérdőívet töltsön ki. Kérünk, segítsd a munkánkat a kérdőív őszinte válaszokkal való kitöltésével!

Kérjük, legkésőbb 2020. január 31-ig töltsétek ki!

Köszönjük!

A KMNE elnöksége

---

1. A kérdőívet kitöltő neme:

- Nő
- Férfi

2. Családi állapota:

- Házas
- Elvált
- Özvegy
- Egyéb: _____

3. Hány tagból áll a család? (szülő(k)+gyerekek száma) *

_____

4. Hány gyerek nevelkedik a családban? (a már felnőtt, nagykorú gyerekeke is beleértve) *

_____

5. Gyerekek életkora: vesszővel elválasztva minden gyermek életkorát, kérjük beírni, pl.: 8,16,23) *

_____

6. Dolgozik-e a férj vagy feleség Ukrajnában? *

- igen, a férj
- igen, a feleség
- mindketten
- egyikük sem

7. Dolgozik-e a férj vagy feleség külföldön?*

- igen, a férj
- igen, a feleség
- mindketten
- egyikük sem

8. Ha külföldön dolgozik Ön vagy a párja, akkor

- Magyarországon
- más országban

**9. Miért döntött úgy, hogy külföldön vállal (vagy a párja) munkát?
(több válasz is lehetséges)**

- Hogy jobb anyagi körülményeket biztosítsak a családomnak.
  - A szakmámat tekintve csak ott találtam magamnak munkát.
  - Külföldön nagyobbak a lehetőségek.
  - A párom is ott dolgozik, ezért én is csatlakoztam hozzá.
  - Egyéb:
-

**10. Ha nem dolgoznak külföldön, indokolja meg, miért döntött így!
(több válasz is lehetséges)**

- Az itthoni jövedelmemből is el tudom tartani a családomat
  - Már dolgoztam külföldön, de nem kerestem többet, mint itthon és távol voltam a családomtól.
  - A külföldi munkáltatóm becsapott, ezért úgy döntöttem, inkább itthon vállalom munkát
  - Nem akarom a munka miatt elhagyni a családomat, ezért, inkább keressek kevesebbet, de legyen együtt a család
  - Szeretnék külföldön munkát vállalni, de nem állnak rendelkezésemre a szükséges dokumentumok
  - Mivel a párom ott dolgozik, én úgy döntöttem, itthon maradok a gyerekekkel
  - Egészségügyi állapotom miatt
  - Egyéb:
-

11. Van-e a családnak bevétele (zöldség, gyümölcs, hús stb.) a háztáji kertből vagy állattartásból?

- Van

- Nincs

12. Részesül-e a családban valaki valamilyen szociális juttatásban? *

- Igen
- Nem

13. Ha igen, melyekben? Kérjük, jelölje be őket!

- Terhességi és szülési segély (допомога у зв'язку з вагітністю та пологами)
- Gyermek születésekor járó segély (допомога при народженні дитини)
- Három éves korig tartó gyermekgondozási segély (допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку)
- Gyámsági segély (допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування)
- Gyermeknevelési segély egyedülálló anyák számára (допомога на дітей одиноким матерям)
- Árvasági segély (Державна соціальна допомога на дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування)
- Fogytékos gondozási segély (Щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладu)
- Fogytékos segély (Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам)
- Családtámogatási segély (Допомога малозабезпеченим сім'ям)
- Magyarországi családi pótlék

14. Mekkora összegből gazdálkodik a család havonta? (összesen, ha összeadják a családban dolgozók, keresők összes bevételét, grivnyában megadva)

---

15. Ennek az összegnek hány százalékát fordítják a rezsikifizetésére, ill. élelmiszerre?

---

16. Van autójuk?

- igen, 15 évnél fiatalabb autónk van
- igen, 15 évnél idősebb autónk van
- nincs

17. Van a háztartásban automata mosógép?

- Igen
- Nem

18. Rendelkezik a család összes tagja érvényes úti okmánnyal, amivel külföldre tudtok együtt utazni?

- Igen
- Nem

19. Ha nem rendelkezik a család összes tagja érvényes úti okmánnyal, indokolja meg, miért nem!

- Nem rendelkezünk a dokumentumok kiváltásához szükséges anyagi fedezettel
- Mivel szinte soha sem utazunk, nem tartjuk fontosnak, hogy rendelkezünk útlevelemmel vagy vízummal
- Egyéb: _____

20. Jár a család rendszeresen nyaralni?

- igen, évente többször is
- igen, évente legalább egyszer, pár napra, vagy több időre
- nem

21. Ha járnak nyaralni, akkor inkább

- Külföld
- Belföld

22. Volt a múlt nyáron közösen nyaralni a család külföldön legalább egy hétvégét?

- Igen
- Nem

23. Ha nem volt nyaralni a múlt nyáron, miért nem volt?

- anyagilag nem engedhetjük meg magunknak
- nincs mindenkinek útlevele a családban
- a gyerekek kora, ill. száma miatt nehézséget okoz az utazás
- a fogyatékkal élő gyerekeim miatt nehéz az utazás
- Egyéb: _____

24. Volt-e már a Vad völgy Panzióban üdülni?

- Igen
- Nem
- Egyéb: _____

25. Ha "Igen" volt a válasza, akkor milyen okból látogatta meg a panziót?

- KMNE által szervezett alkalmakon
- Saját megfontolásból, pihenés szempontjából

26. Tetszett Önnek a Panzióban tett látogatása?

- Igen
- Nem

27. Ha NEM tetszett, kérem, indokolja meg, hogy miért:

---

28. Ha NEM járt még a Vad völgy Panzióban, kérem az adott válaszlehetőségek közül, válassza ki, hogy miért nem:

- Jelentkeztem a KMNE által meghirdetett programra, csak nem jutottam be
- Sajnos pénzügyileg nem engedhetjük meg magunknak
- Nem tudom kihez kell fordulni a foglalással
- Nem is tudtam róla, hogy létezik
- Túl messze van
- Nagyon rossz állapotban vannak az utak
- Nincs autónk

29. Van-e krónikus beteg a háztartásban, akinek állandó gyógyszeresedést, költséges diétát írtak elő?

- Van
- Nincs

30. Saját megítélése szerint:

- anyagi helyzetünk rossz, anyagi segítségre szorulunk,
- bizonytalan a helyzetünk, most még meg tudunk élni, de nem tudjuk mi lesz 1-2 hónap múlva,
- átlagos
- átlagnál jobb

31. A gyerekek milyen tannyelvű iskolába és/vagy óvodába járnak?

- Magyar
- Ukrán

32. Abban az esetben, ha a gyerekei ukrán iskolába és/vagy óvodába járnak, kérem, indokolja meg, miért!

- mert nincs magyar iskola/óvoda a településünkön
  - mert házunkhoz közelebb van az ukrán tannyelvű intézet, mint a magyar
  - mert úgy gondoljuk, gyerekeinknek könnyebb lesz érvényesülni itthon, ha ukrán iskolába/óvodába járva sajátítja el az állam nyelvet
  - mert én és/vagy a párom is ukrán tannyelvű iskolába jártunk
  - mert barátaink, rokonaink is ukrán iskolába/óvodába járatják gyerekeinket, ezért mi is
  - Egyéb:
-

33. Hol szeretné tovább taníttatni gyerekeit?

- Kárpátalján
- Ukrajna egy Kárpátalján kívüli városában
- Magyarországon
- Más külföldi országba

34. Terveznek-e elköltözni Kárpátaljáról a következő 1 év során?

- Igen
- Nem

35. Ha Igen volt a válasz, akkor mi az oka leginkább? Legfeljebb 3-at jelöljön be!

- lakhatási körülmények (nincs saját házunk, lakásunk)
  - oktatás
  - munkahely
  - ukránosítás
  - egészségügyi ellátás
  - anyagi gondok
  - Egyéb: _____
-

36. Ha Nem volt a válasz, akkor mi az oka?

- Családi kapcsolatok miatt
  - Barátok miatt
  - Nincs lehetőség rá
  - Egyéb: _____
-

37. Ön szerint melyek a nagycsaládos lét pozitív oldala?

---

38. Ön szerint melyek a nagycsaládos lét negatív oldalai?

---

39. A környezetében hogyan viszonyulnak hozzátok, nagycsaládosokhoz?

- Irigyelnek minket
- elfogadnak minket
- megtűrnék minket
- lenéznek minket
- megalázó kifejezésekkel illetnek minket
- Egyéb: _____

40. Nehezebbnek találja a nagycsaládos életformát a hagyományos 2 gyereket nevelő család életformájánál?

- Igen
- Nem

41. Ha nehezebbnek találja, miért?

- kevesebb időt tudok a gyerekekre szánni egyenként
- nehéz velük utazni
- nem tudom azokat a dolgokat megadni a gyerekeknek, amiket kevesebb gyerek esetén meg tudnék.
- nem tudunk, vagy csak ritkán tudunk nyaralni menni
- Egyéb: _____

42. Mi okoz Önöknek nehézséget nagycsaládos szülőként?

- a gyerekek ruházatának biztosítása
- a szükséges élelmiszerek beszerzése
- a gyerekek taníttatása
- lakhatási körülmények biztosítása
- gyerekfelügyelet
- utazás
- gyerekek táboroztatása
- gyereknevelés, fegyelmezés
- ritkán mehetünk nyaralni
- a szülők között nincs egyetértés
- Egyéb: _____

43. Miért csatlakoztak a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületéhez?

- mert ez az egyetlen magyar nagycsaládosok érdekvédelmével foglalkozó egyesület Ukrajnában

- mert abban reménykedek, anyagi támogatást kaphatok tőlük
  - mert tanácsokkal láthatnak el a jövőben a nagycsaládosokat érintő ügyekben
  - mert tagjaként más nagycsaládosokkal is megismerkedhetek
  - mert tagjaként meg szeretném osztani a tapasztalataimat más nagycsaládosokkal
  - mert szeretnék a családommal egy egymást segítő, baráti közösség tagja lenni
  - mert jók a programok
  - Egyéb:
-

44. Eddigi rendezvényeinkt/programjaink közül melyeket tartja hasznosnak a nagycsaládosok számára? (többet is jelölhet)

- Kárpátaljai Magyar Nagycsaládos Nap
- Vándorbölcső program
- Sí-suli
- MunKaland-járat
- Templom-túra
- Színházi programok
- Helyi összekötők találkozója
- Házasság hete rendezvények Kárpátalján
- Házasság Világnapja, Országház
- Sport nap
- Úszásoktatás
- Ösztöndíj-, útlevél-, fogászati program
- Vetőmagosztás
- Kamasz program
- Nagy Családi Vetélkedő
- Honismereti kirándulás
- Gyalogtúra
- Horgász suli
- Családi fürdőzés (Kaszony)
- Édesanyák hete
- Anya-fia, apa-fia, anya-lánya, anya-fia kirándulás
- Lovasnap
- Lovas tábor
- Dédai tóparti pihenés
- Nagycsaládos gyereknap Péterfalván
- Külhoni családok napja
- Apák Napja
- Kézműves/Nagycsaládos nap
- Egynapos biciklitúra

- Többnapos biciklitúra
- Egynapos vizitúra
- Többnapos vízitúra
- Ciklus Show/Titkos küldetés
- Nyárbúcsúztató
- Nagyszülők Napja
- Nagycsaládos hétvége a Kárpátokban
- Házaspárok hétvégéje
- KMNE Karácsonyi ünnepek/csomagosztások
- Jogsegély szolgálat
- Nagycsaládos műsor a Pulzus Rádióban (hetente 1 óra)
- Hírlevél a tagcsaládjaink számára
- Honlap és Facebook oldalak
- Gólyahír - újszülöttek köszöntése, megajándékozása
- Nagyszülők klubja
- Robotika klub
- Ifi Klub
- Édesanyák klubja
- Kézműves klub
- Ringató
- lehetőség mentálhigiénés beszélgetésre

45. Véleménye szerint, miben tudná a KMNE segíteni a nagycsaládosokat?

---

46. Felajánlás: Mit tudtok felajánlani ingyen más tagcsaládoknak?

---

47. Van valami terméke, terménye a családnak, amit maga állít elő vagy természet, és a tagcsaládoknak felkínál eladásra? Ha van, értesítse erről a KMNE irodát.

- Van
- Nincs

48. Van-e valami kérdés, ötlet, bármilyen megjegyzés, amit az egyesület vezetése számára üzeni szeretne?

---

2. számú melléklet:

**Kérdőív a Kárpátalján élő magyar vállalkozók utazási szokásainak
felmérésére**

Kedves Vállalkozók!

Szedlák Eszter vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszék 4. évfolyamos hallgatója. Ez a kérdőív a diplomamunkánk kutatásában segít, amelyben két különböző szociális háttérű társadalmi réteg utazási szokásait vizsgáljuk. Ezzel a kérdőívvel a kárpátaljai vállalkozók utazási szokásairól szeretnénk képet kapni.

A kérdőív anonim, vagyis nem kell megadnia a nevét, személyi adatait. A valós eredmény elérése érdekében, arra kérem, hogy a család csak 1 db kérdőívet töltsön ki. Kérem segítse a munkánkat a kérdőív őszinte válaszokkal való kitöltésével!

Köszönöm!

---

2. A kérdőívet kitöltő neme:

- Nő
- Férfi

3. Családi állapota:

- Házas
- Elvált
- Özvegy
- Egyéb: _____

4. Hány tagból áll a család? (szülő(k)+gyerekek száma) *

_____

5. Hány gyerek nevelkedik a családban? (a már felnőtt, nagykorú gyerekeke is beleértve) *

_____

6. Gyerekek életkora: vesszővel elválasztva minden gyermek életkorát, kérjük beírni, pl.: 8,16,23) *

_____

7. Dolgozik-e a férj vagy feleség Ukrajnában? *

- igen, a férj
- igen, a feleség
- mindketten
- egyikük sem

8. Dolgozik-e a férj vagy feleség külföldön?*

- igen, a férj
- igen, a feleség
- mindketten
- egyikük sem

9. Ha külföldön dolgozik Ön vagy a párja, akkor

- Magyarországon
- más országban

**10. Miért döntött úgy, hogy külföldön vállal (vagy a párja) munkát?
(több válasz is lehetséges)**

- Hogy jobb anyagi körülményeket biztosítsak a családomnak.
  - A szakmámat tekintve csak ott találtam magamnak munkát.
  - Külföldön nagyobbak a lehetőségek.
  - A párom is ott dolgozik, ezért én is csatlakoztam hozzá.
  - Egyéb:
-

**11. Ha nem dolgoznak külföldön, indokolja meg, miért döntött így!
(több válasz is lehetséges)**

- Az itthoni jövedelmemből is el tudom tartani a családomat
  - Már dolgoztam külföldön, de nem kerestem többet, mint itthon és távol voltam a családomtól.
  - A külföldi munkáltatóm becsapott, ezért úgy döntöttem, inkább itthon vállalom munkát
  - Nem akarom a munka miatt elhagyni a családomat, ezért, inkább keressek kevesebbet, de legyen együtt a család
  - Szeretnék külföldön munkát vállalni, de nem állnak rendelkezésemre a szükséges dokumentumok
  - Mivel a párom ott dolgozik, én úgy döntöttem, itthon maradok a gyerekekkel
  - Egészségügyi állapotom miatt
  - Egyéb:
-

12. Van-e a családnak bevétele (zöldség, gyümölcs, hús stb.) a háztáji kertből vagy állattartásból?

- Van
- Nincs

13. Részesül-e a családban valaki valamilyen szociális juttatásban? *

- Igen
- Nem

14. Ha igen, melyekben? Kérjük, jelölje be őket!

- Terhességi és szülési segély (допомога у зв'язку з вагітністю та пологами)
- Gyermek születésekor járó segély (допомога при народженні дитини)
- Három éves korig tartó gyermekgondozási segély (допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку)
- Gyámsági segély (допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування)
- Gyermeknevelési segély egyedülálló anyák számára (допомога на дітей одиноким матерям)
- Árvasági segély (Державна соціальна допомога на дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування)
- Fogytékos gondozási segély (Щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладu)
- Fogytékos segély (Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам)
- Családtámogatási segély (Допомога малозабезпеченим сім'ям)
- Magyarországi családi pótlék

15. Mekkora összegből gazdálkodik a család havonta? (összesen, ha összeadják a családban dolgozók, keresők összes bevételeét, grivnyában megadva)

---

16. Ennek az összegnek hány százalékát fordítják a rezsikifizetésére, ill. élelmiszerre?

---

17. Van autójuk?

- igen, 15 évnél fiatalabb autónk van
- igen, 15 évnél idősebb autónk van
- nincs

18. Van a háztartásban automata mosógép?

- Igen
- Nem

19. Rendelkezik a család összes tagja érvényes úti okmánnyal, amivel külföldre tudtok együtt utazni?

- Igen
- Nem

20. Ha nem rendelkezik a család összes tagja érvényes úti okmánnyal, indokolja meg, miért nem!

- Nem rendelkezőnk a dokumentumok kiváltásához szükséges anyagi fedezettel
  - Mivel szinte soha sem utazunk, nem tartjuk fontosnak, hogy rendelkezünk útlevelemmel vagy vízummal
  - Egyéb:
-

21. Jár a család rendszeresen nyaralni?

- igen, évente többször is
- igen, évente legalább egyszer, pár napra, vagy több időre
- nem

22. Ha járnak nyaralni, akkor inkább

- Külföld
- Belföld

23. Volt a múlt nyáron közösen nyaralni a család külföldön legalább egy hétvégét?

- Igen
- Nem

24. Ha nem volt nyaralni a múlt nyáron, miért nem volt?

- anyagilag nem engedhetjük meg magunknak
  - nincs mindenkinek útlevele a családban
  - a gyerekek kora, ill. száma miatt nehézséget okoz az utazás
  - a fogyatékkal élő gyerekek miatt nehéz az utazás
  - Egyéb: _____
-

23. Van-e krónikus beteg a háztartásban, akinek állandó gyógyszereszedést, költséges diétát írtak elő?

- Van
  - Nincs

  - **Saját megítélése szerint:**
    - anyagi helyzetünk rossz, anyagi segítségre szorulunk,
    - bizonytalan a helyzetünk, most még meg tudunk élni, de nem tudjuk mi lesz 1-2 hónap múlva,
    - átlagos
    - átlagnál jobb

  - **A gyerekek milyen tannyelvű iskolába és/vagy óvodába járnak?**
    - Magyar
    - Ukrán

  - **Abban az esetben, ha a gyerekei ukrán iskolába és/vagy óvodába járnak, kérem, indokolja meg, miért!**
    - mert nincs magyar iskola/óvoda a településünkön
    - mert házunkhoz közelebb van az ukrán tannyelvű intézet, mint a magyar
    - mert úgy gondoljuk, gyerekeinknek könnyebb lesz érvényesülni itthon, ha ukrán iskolába/óvodába járva sajátítja el az állam nyelvet
    - mert én és/vagy a párom is ukrán tannyelvű iskolába jártunk
    - mert barátaink, rokonaink is ukrán iskolába/óvodába járatják gyerekeinket, ezért mi is
  - Egyéb:
-
- **Hol szeretné tovább taníttatni gyerekeit?**
    - Kárpátalján
    - Ukrajna egy Kárpátalján kívüli városában
    - Magyarországon
    - Más külföldi országba

  - **Terveznek-e elköltözni Kárpátaljáról a következő 1 év során?**
    - Igen
    - Nem

  - **Ha Igen volt a válasz, akkor mi az oka leginkább? Legfeljebb 3-at jelöljön be!**
    - lakhatási körülmények (nincs saját házunk, lakásunk)
    - oktatás
    - munkahely

- ukránosítás
- egészségügyi ellátás
- anyagi gondok
- Egyéb: _____

○ **Ha Nem volt a válasz, akkor mi az oka?**

- Családi kapcsolatok miatt
- Barátok miatt
- Nincs lehetőség rá
- Egyéb: _____

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007779714

Дата перевірки:
08.05.2021 00:27:20 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
08.05.2021 00:54:51 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Седлак Естер Дюлівна_ТУРИЗМ

Кількість сторінок: 65 Кількість слів: 9969 Кількість символів: 84412 Розмір файлу: 712.55 KB ID файлу: 1007833343

3.11% Схожість

Найбільша схожість: 0.83% з Інтернет-джерелом (<http://genius-ja.uz.ua/images/files/gyurko-erika.pdf>)

3.11% Джерела з Інтернету

380

Сторінка 67

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1